Nr. 10 (40) octombrie 2014

ISSN 1857-4424

Realităţi Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Dimitrie Barilă (Dosoftei), mitropolit al Moldovei, 390 ani de la naştere

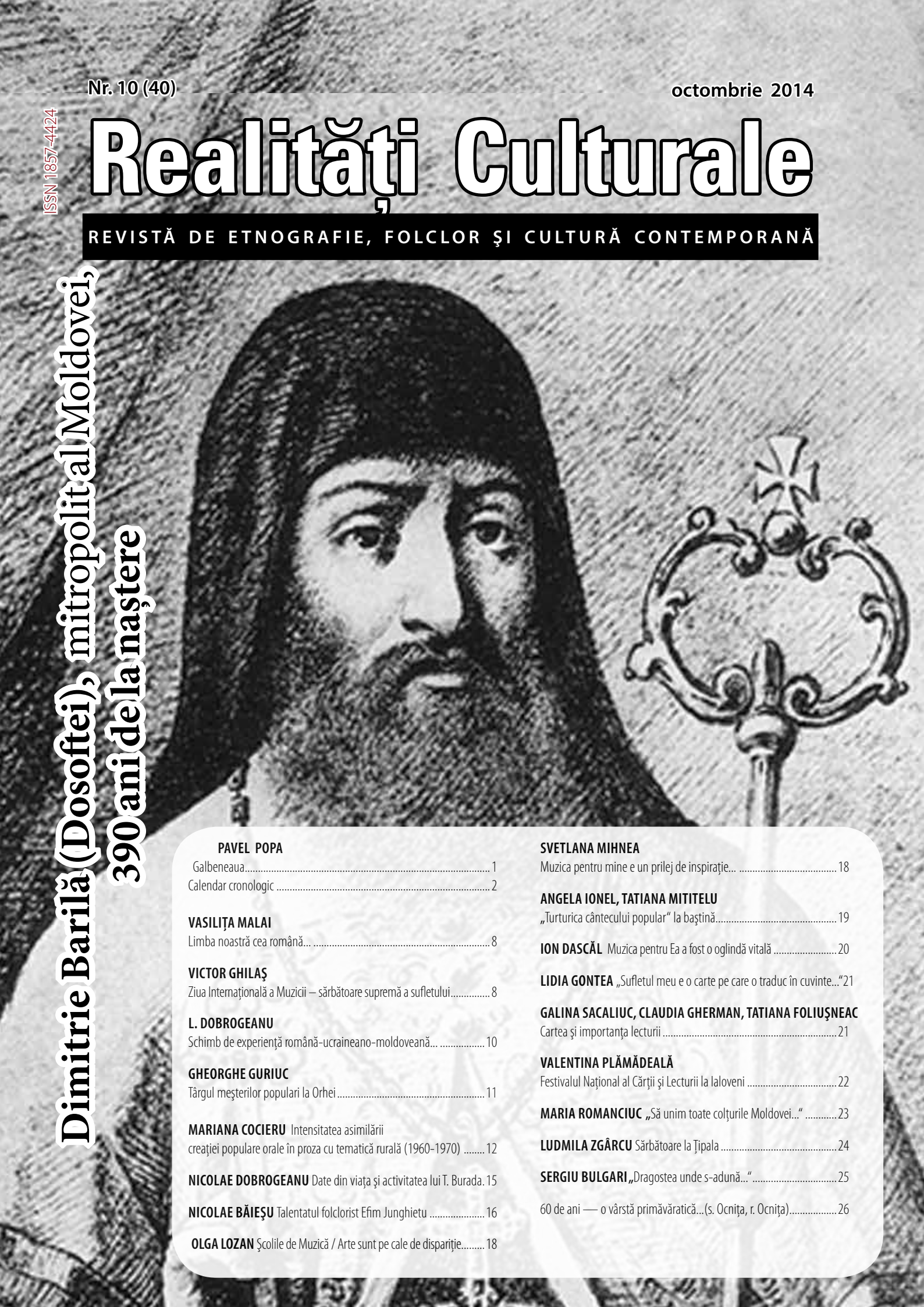

PAVEL POPA
Galbeneaua 1
Calendar cronologic 2

VASILIŢA MALAI
Limba noastră cea română... 8

VICTOR GHILAŞ
Ziua Internaţională a Muzicii – sărbătoare supremă a sufletului 8

L. DOBROGEANU
Schimb de experienţă română-ucraineano-moldoveană... 10

GHEORGHE GURIUC
Târgul meşterilor populari la Orhei 11

MARIANA COCIERU Intensitatea asimilării creaţiei populare orale în proza cu tematică rurală (1960-1970) 12

NICOLAE DOBROGEANU Date din viaţa şi activitatea lui T. Burada. 15

NICOLAE BĂIEŞU Talentatul folclorist Efim Junghietu 16

OLGA LOZAN Şcolile de Muzică / Arte sunt pe cale de dispariţie..... 18

SVETLANA MIHNEA
Muzica pentru mine e un prilej de inspiraţie... 18

ANGELA IONEL, TATIANA MITITELU
„Turturica cântecului popular" la baştină..... 19

ION DASCĂL Muzica pentru Ea a fost o oglindă vitală 20

LIDIA GONTEA „Sufletul meu e o carte pe care o traduc în cuvinte..."21

GALINA SACALIUC, CLAUDIA GHERMAN, TATIANA FOLIUŞNEAC
Cartea şi importanţa lecturii 21

VALENTINA PLĂMĂDEALĂ
Festivalul Naţional al Cărţii şi Lecturii la Ialoveni 22

MARIA ROMANCIUC „Să unim toate colţurile Moldovei..." 23

LUDMILA ZGÂRCU Sărbătoare la Ţipala 24

SERGIU BULGARI „Dragostea unde s-adună..." 25

60 de ani — o vârstă primăvăratică...(s. Ocniţa, r. Ocniţa)..... 26

„ÎN POIANA DORULUI”,

Festival concurs de folclor (ed. a III-a) s. Popeasca, r. Ștefan-Vodă

60 DE ANI, Biblioteca Publică com. Ocnița, r. Ocnița

PROIECTUL „**REALITĂȚI CULTURALE**“
nr. 10 (40) octombrie 2014

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, *redactor-șef*
dr. Varvara Buzilă, *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală*
dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*
Claudia Șerșun, *Ministerul Culturii*
Mariana Cocieru, *AȘM*
Veta Ghimpu-Munteanu, *Teleradio-Moldova*
Veronica Caraulan, *Direcția Cultură mun. Bălți*
Gheorghe Nicolaescu, *Cabinetul metodic al Ministerului Culturii*
Tudor Grigoriță, *Secția Cultură Ialoveni*
Cristian Șarban, *design, tehnoredactare*

*Editura „**Notograf Prim**“ s.r.l. / Tipografia F.E.P. **Grafema Libris** s.r.l*

GALBENEAUA alină inima, grija și gelozia

Ξ PAVEL POPA,
Institutul de Filologie al AȘM

Patria florii Galbeneaua — regiunele mediteranene și vestul Asiei. Numele ei derivă din cuvântul latin „*Kalendae*" – *prima zi din calendarul roman*. Nu întâmplător numele latin al Galbenelei – „Calendula" provine din același termen latin ca și cuvântul calendar, aceasta se datorează și procesului ei îndelungat de înflorire. O legendă de origine britanică confirmă că Fecioara Maria iubea să-și împletească în păr galbenele și le purta la sân, de aceea, englezii o numesc „*marigold*", în românește - „*aurul Mariei*".

Deasemenea, Galbenelelor li sa mai zis și „aurul Maicii Domnului" – apreciere a celor dintâi creștini, care practicau ornatul acestei flori pe mormântul Maicii Domnului, în fața icoanelor ei, în locul monedelor. Într-o legendă se zice că Sfântei Fecioare iar fi folosit florile mici și galbene drept (în loc de) monede. Când Sfânta Familie fugea în Egipt, a fost agresată de tâlhari. Luând și răsturnând punga Sfintei Fecioare, tâlharii au rămas foarte dezamăgiți, în pungă erau doar petale de flori.

Galbeneaua (*Calendula officinalis*) este o specie de plante de cultură anuală, înaltă de 40-80 cm, cu multe ramuri și miros balsamic puternic, florlie de culoare galbenă de diferite nuanțe, până la portocaliu – „una dintre culorile fundamentale ale spectrului luminii situate între roșu și galben; oranj" [1.p. 716], sunt asezate în capitule terminale. Pe meleagurile noastre galbenelele se simt de minune, nu au probleme de climă sau de sol. Floarea respectivă reprezintă familia compozitelor (Asteraceae) și este întâlnită ca purtătoare de nume variate: *rujiță, călinică, filimică, ochi galben, hreniță, floare-de-leac, piciorul-cocoșului, păștiță, iarbă-de-lingoare etc.*

Anticii o numeau și „floarea ploilor", se credea că în dimineața zilei când nu se deschidea, însemna că atunci va ploua cu descărcări electrice. În această perioadă de timp, florile de Galbenele dăruite unei persoane simbolizau dragostea statornică. Trăitorii Evului Mediu foloseau fiertura din flori de Gălbinele în calitate de colorant alimentar pentru colaci.

Mexicanii consideră că Galbeneaua, cu referire la unele tradiții, este poreclită „floarea morților", se credea că ea s-a născut din sângele băștinașilor omorâți de către agresorii spanioli. De „*ziua morților*" (*Dia de los Muertos*), zi consfințită prin rugăciuni în memoria celor decedați. ei folosesc florile de Galbenele pentru chemarea sufletelor și în scopul ornării pietrelor funerare, decorarea altarelor construite în această zi.

În Wales, se credea că persoana care culegea sau admira o Galbenea risca să se molipsească de darul beției.

Limbajul victorian al florilor consemnează că Galbeneaua se bucură de particularități specific bune și neplăcute, concomitent, semnifică prudența, disperarea și părerea de rău, este simbolul neliniștei psihologice fiind frecvent asociată cu dragostea neîmpărtășită și cu mânia, chinul sufletesc.

Noi asemănăm galbenul florii respective cu culoarea soarelui - culoarea luminii cu efecte sclipitoare și „evocă strălucirea aurului. Este o culoare de esență divină, regală. Se asociază tinereții, eternității, clarității, voioșiei, căldurii și nobleței. E o culoare bărbătească, clară și penetrantă (Zeus coboară la Danaia sub forma unui nor galben de aur). Galbenul e și culoarea grânelor coapte, evocând maturitatea, dar și începutul declinului. La unele popoare e culoarea vestului" [2.p. 68].

Galbenul este considerată culoarea candoarei, adevărului și inteligenței, liniștei sufletești. Florile galbene sunt oferite persoanelor îndrăgite transmițându-le sentimente de apreciere personală. Deasemenea, Galbeneaua este întâlnită și în buchetul miresei.

De multe ori Galbeneaua este prezentă și în vise. Dacă visezi Gălbenele, înseamnă că vei trăi mult și bine, iar dacă ești bolnav în momentul când visezi aceasta semnifică ca îndată te vei vindeca. În vis, galbenelele reprezintă simbolul purității sufletești, al primăverii, al începerii unei noi etape

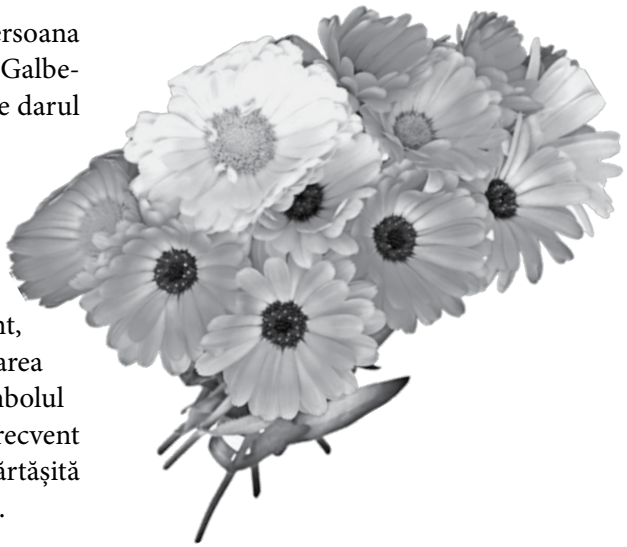

din viată plină de prosperitate, echilibru și armonie, veselie, optimism etc.

În credința populară, planta respectivă mai este cunoscută și cu numele de „Floarea Ploilor". Fiind strans legate de vibrația soarelui, Galbenelele au fost considerate și simbol al pasiunii, creativității. Tradițiile europene demonstrează că Galbenelele au însoțit vindecătorii protejându-i de bolile pacienților, de bârfe și atitudini răutăcioase. Se mai credea ca un ghiveci cu galbenele restabilește pacea în familie. Omul de rând folosea florile de Galbenele pentru vopsit în galben. Cu mulți ani în urmă, planta era fiartă în vin, care se bea contra galbinării, se mai foloseau la scăldatul copilului ca să doarmă liniștit.

Efectele tămăduitoare ale galbenelelor sunt cunoscute din cele mai vechi timpuri. Floarea are o aromă dulce, ușor rășinoasă. Petalele au un gust delicat, aromat și puțin amărui. Frunzele au un gust piperat.

Se spune că florile de Galbenele te pot apăra contra vrăjitoriilor. Dacă visezi galbenele, florile de aur îți prezic că vei căștiga în curând o mare sumă de bani.

Galbenelele sunt remarcate conform capacităților vindecătoare de excepție și benefice în medicină și cosmetică. A fost folosită de romani, de vechii greci, la calmarea tensiunii și a scăpa de insomnie, în cosmetica și pentru a colora bucatele, la vindecarea rănilor, locurilor înțepate de albine, viespi, vindecă infecțiile la nivelul gurii și a gâtului, durerea de dinți.

Ceaiul de Galbenele este indicat împotriva nevralgiei, isteriei, insomniei, stresului, rădăcina florii previne formarea ulcerului. Crema de Galbenele a fost apreciată pentru calitățile sale vindecatoare a rănii grave, oboselii ochilor, inflamațiilor…

În credință primitivă bazată pe rămășițe ale animismului și magiei, în spirite bune și rele, în farmece și vrăji, în semne prevestitoare Galbeneau reprezintă și practici superstițioase. În popor se spune că:

• Este necesar să ai în odaie flori de Galbinele, dacă dorești ca energia pozitivă din încăpere să fie mai multă de cât cea negativă.

• Galbenele puse sub pernă, înainte de somn, în timpul somnului induce clarviziune.

• Ca să ai totdeauna succes și mult respect este bine să presori în apă flori de Galbenele și să faci baie.

• Dacă te vaicări de somn prost, pune sub pat flori de Galbenele și vei dormi cu somn sănătos.

Bibliografie:

1. *Dicționar Enciclopedic*, Editura Cartier. 2000,Chișinău
2. Ivan Evseev. *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*, Editura „AMARCORD", Timișoara, 1994

Calendar Cronologic

Rubrică îngrijită de PAVEL POPA

1 OCTOMBRIE

1847

Simion Florea Marian s-a născut la 1 octombrie 1847, Ilișești, Suceava, preot, membru titular al Academiei Române (1881), al Societății geografice române și Societatea istorică din București, al Comisiei centrale pentru conservarea monumentelor istorice din Viena, membru de onoare al mai multor societăți culturale (Societatea Academică Literară „România Jună" din Viena, Junimea și Dacia din Cernăuți etc.), unul din cei mai de seamă folcloriști și etnografi. A scris monografii despre sărbători, datini românești, ornitologie, cromatică etc. A pus bazele cercetării științifice a folclorului și a stimulat culegerea amplă a creațiilor populare.

Ziua Internațională a Muzicii

2 OCTOMBRIE

1409 Este atestată **cea mai veche pisanie românească**, cea de la biserica Streisângeorgiu, Hunedoara.

1935

Paul Goma s-a născut la 2 octombrie 1935 în s. Mana, com. Vatici, jud. Orhei, Basarabia, scriitor și militant anticomunist, stabilit la Paris (Franța). Poate cel mai cunoscut disident din timpul României comuniste supranumit Soljenițân-ul României și unul dintre cei mai cunoscuți scriitori postbelici. La 20 noiembrie 1977 lui Goma, soției și copilului le-a fost retrasă

cetățenia română și expulzați în Franța. Aici Goma și-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la București. În 1977 a fost exclus din Uniunea Scriitorilor. A publicat la Editura de Stat pentru Literatură și Artă romanul *Ostinato* și a debutat la revista *Luceafărul* cu povestirea *Când tace toba* (1966).

1961

Instrumentistul și cântărețul **Victor Dubencu** s-a născut la 2 octombrie 1961 în s. Drăgușeni, Sângerei. A absolvit școala medie din sat (1967-1977), Colegiul de muzică din Soroca (1977-1980), Institutul de arte (1980-1984), paralel fondează ansamblul de fluierari în cadrul Ansamblului „Tălăncuța". Activează dirijor al orchestrei de muzică populară „Veselia", apoi solist instrumentist și vocal la orchestra „Folclor". Este deținătorul marelui premiu la Festivalul concurs „Barbu Lăutarul" (1996), laureat al Festivalului „Maria Tănase", Craiova (1995). Maestru în Artă (2001). Editează primul său CD (2007).

3 OCTOMBRIE

1839

Teodor T. Burada s-a născut la 3 octombrie 1839, Iași, folclorist, etnograf și muzicolog, membru corespondent al Academiei Române. În anul 1884 a descoperit fragmente de ceramică și figurine de teracotă în apropierea s. Cucuteni, jud. Iași, fapt care a dus la descoperirea culturii Cucuteni, o cultură neolitică importantă a Europei între 5000 Î.Hr. Și 2750 Î.Hr.

4 OCTOMBRIE

1936

Eugeniu Verbețchii s-a născut la 4 octombrie 1936 în s. Mocra, Râbnița (a decedat la 22 mai 2007), clarinetist, profesor, Artist Emerit (1967), Artist al Poporului (1991). A absolvit școala de muzică (1955) și Conservatorul (1961) din Chișinău, doctorantura la Leningrad (1965). A lucrat solist în orchestra simfonică a Filarmonicii din Chișinău (1957-1982), profesor la Conservator (din 1961), în această instituție docent (1977). A fost laureat al Concursului republican (Chișinău -1963, diplomand al Concursului unional (Leningrad -1963). A interpretat creații de compozitori moldoveni și universali. Este autorul lucrărilor: „О начальном обучении игре на кларнете", „О дыхании на духовых инструментах", „Самостоятельная работа студента над учебным репертуаром" ș.a.

5 OCTOMBRIE

1872

Gheorghe V. Madan s-a născut la 5 octombrie 1872 în Trușenii Lăpușnei, trece la vârsta de 19 ani, Prutul unde se află în cercul lui B.P.Hașdeu și al românilor basarabeni întruniți în societatea *Milcov* a lui Dobrogeanu Gherea. Întors la Chișinău, scoate ziarul „Moldovanul", conduce prima trupă de teatru românesc din Basarabia, participă în calitate de translator de limbă română la primul război mondial, îndeplinește funcția de consilier comunal al Chișinăului. Moare în deplină singurătate la Pitești, în 1944.

Ziua internationala a profesorului.

9 OCTOMBRIE

1888

Alexandru Plămădeală s-a născut la 9 octombrie 1888, Buiucani, Chișinău - d. 15 aprilie 1940, Chișinău, important sculptor basarabean din prima jumătate a sec. XX. Studiile le-a făcut la Școala superioară de pictură, sculptură și arhitectură din Moscova. A lucrat la monetăria din Petrograd (1916-1918). După 1918 se întoarce la Chișinău, unde, în anul 1929, este numit în funcția de director al Școlii de desen, transformată ulterior în Școală de arte plastice, pe care o conduce timp de 21 de ani. Capodopera lui o constituie „Monumentul lui Ștefan cel Mare" din Grădina Publică din Chișinău (1927), bustul funerar al poetului A. Mateevici de la Cimitirul Ortodox Central din Chișinău.

1953

Compozitorul **Anatol Chiriac** s-a născut la 9 octombrie 1953. A absolvit Conservatorul de Stat „G. Muzicescu" (1979), a fost profesor la Colegiul de Muzică „Șt. Neaga" din Chișinău. A debutat cu piesa „De-aș avea..." pe versurile lui M. Eminescu. A fost conducătorul formației de muzică ușoară a Sofiei Rotaru (1978 și 1980), a înființat creează formația „Anatol Chiriac" (1987). A scris cântece pe versurile lui Gr. Vieru, Teo Chiriac, An. Ciocanu ș.a., muzică pentru filmele, piese instrumentale. A lansat 12 CD-uri. A fost deputat în primul parlament al R. Moldova (1990-1993), conduce Societatea „Mihaela", este președinte al Consiliului Asociației „Drepturilor de Autor și Conexe" din R. Moldova, laureat al Premiului pentru tineret „Boris Glavan", decorat cu medalia „Meritul Civic".

1960 S-a născut **Valeriu Rusu**, șeful Secției de Cultură a raionului Sângerei.

10 OCTOMBRIE

1936

Actriţa de teatru **Valentina Izbeşciuc** s-a născut la 10 octombrie 1936 la Orhei. A absolvit Şcoala Teatrală Superioară „B. V. Şciukin" din Moscova (1960). A debutat pe scena Teatrului „Luceafărul", unde a activat întreaga viaţă. A avut parte de roluri deosebite - peste 30 de roluri trăite cu o profundă simţire sufletească. Artistă Emerită (1966); Artistă a Poporului (1975); Premiul de Stat al R. Moldova (1978).

11 OCTOMBRIE

1955 S-a născut **Petru Ababii**, șeful Secției Cultură Drochia.

14 OCTOMBRIE

Hramul orașului Chișinău.

1853

Compozitorul Ciprian Porumbescu s-a născut la 14 octombrie 1853, Șipotele Sucevei, Bucovina, azi Ciprian Porumbescu. C. Porumbescu a fost arestat pentru activitate politică, timp în care a scris cele mai valoroase piese: „Rapsodia română pentru orchestră", „Serenadă", „la malurile Prutului", „Altarul Mănăstirii Putna", „Inimă de român", „Gaudeamus Igitur", „Odă ostașilor români" și altele. La doar 29 de ani, fiind bolnav de tuberculoză, C. Porumbescu s-a stins din viață la 6 iunie 1883.

15 OCTOMBRIE

1931

Vladimir Rotaru s-a născut la 15 octombrie 1931 la Sculeni, Iași. A absolvit Conservatorul de Stat din Chișinău (1956), Conservatorul „P. I. Ceaikovski", Moscova (1974). Și-a început cariera muzicală flautist la orchestra Teatrului de Operă și Balet de la Chișinău, apoi dirijor al orchestrei Ansamblului „Joc" (1962-1971), dirijor al Orchestrei Simfonice și de Estradă a Radioteleviziunii din Moldova. Începând cu 1971 activează la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, șef de catedră (din 1976). Artist Emerit (1967), Laureat al Premiului Naţional al R. Moldova (1993).

17 OCTOMBRIE

1948

Regizorul **Vlad Druc** s-a născut la 17 octombrie 1948, s. Pociumbăuți, Edineț. A urmat cursuri de regie de teatru la Institutul de Arte „G. Muzicescu" din Chișinău (1966-1967), apoi de regie de film documentar la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova - VGIK (1967–1973). 1973 – angajat regizor la studioul „Moldova-film", realizând zeci de filme documentare. Începând din anul 2000 lucrează în cadrul studioului independent „Media SDB". A obținut Diploma pentru cel mai bun film documentar la Concursul republican de vizionare (Chișinău, 1979) și Premiul de simpatie al publicului la Festivalul Internațional de Film Documentar CRONOGRAF din Chișinău (2001), i s-a decernat în anul 1996 Premiul Național al R. Moldova, profesor al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

1951

Omul de cultură **Grigore Zănoagă** s-a născut la 17 octombrie, 1951 în s. Temeleuți, r. Vertiujeni (Florești). A absolvit școala de 8 ani de la vatră (1967), Școala republicană de iluminare culturală „E. Sârbu", or. Soroca (1967 – 1970), Institutul de Stat al Artelor „G. Muzicescu" (1974 – 1979), Masteratul la Academia de muzică, Cluj-Napoca (1984 – 1985). A activat: șef de club (1970), conducător artistic al Casei de cultură s. Temeleuți (1972 – 1974); serviciul militar (dirijor de fanfară, 1970 – 1972); inspector, inspector superior la Secţia raională cultură Camenca (1974 – 1977); director: al Școlii de muzică pentru copii, Camenca (1977 – 1980); al Școlii de iluminare culturală (Colegiul de Arte) (1989 – 1997), profesor în această instituție și la Școala de arte „E, Coca", Centrul de creație a copiilor (1997 – 2011), Soroca; șef Secție Cultură a raionului Șoldănești (1980 – 1989) și din 2011 până în prezent. Fondator a prestigioaselor festivaluri: „Fanfara Argintie", or. Soroca; „La umbra Stejarului", s. Cobâlea, „Cântaţi ca la Răspopeni", s. Răspopeni, r. Șoldănești „Cu gândul la Tine, Doamne", or. Șoldănești ș.a. A fondat 12 orchestre de fanfară, ultima - „Dumbrava" a Consiliului raional Șoldănești, care la ediţia a XIII (2013) a Festivalului concurs Naţional „Fanfara Argintie" a ocupat locul II. Eminent al culturii din R. Moldova, deținător al Diplomei de gradul I pentru activitate prodigioasă și îndelungată în cadrul administraţiei publice, semnată de Prim-Ministrul Iurie Leancă. Căsătorit: 2 feciori, o fiică și 4 nepoți.

1956 S-a născut **Mihai Suruc**, șeful Secției de Cultură a raionului Leova.

19 OCTOMBRIE

1944

Mioara Velicu s-a născută la 19 octombrie 1944, s. Ireasca, com. Gohor, jud. Galaţi este cântăreaţă consacrată de muzica populara. Şi-a început cariera în 1963, la Ansamblul folcloric „Rapsodia Dunării" din Galaţi, în 1964 la Ansamblul „Trandafir de la Moldova" din Bârlad. Intre 1980-1996, a activat la Ansamblul „Ciocârlia" din Bucureşti. Repertoriul interpretei conţine melodii autentice, strămoşeşti.

20 OCTOMBRIE

1939

Dumitru Matcovschi s-a născut la 20 octombrie 1939, s. Vadul-Raşcov, jud. Soroca, poet, membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. După studiile primare şi secundare, în 1956 - student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă" din Chişinău. Ultimul an de studiu (1960-1961) îl face la Universitatea de Stat din Chişinău. A fost redactor-şef adjunct la săptămânalul „Cultura" (1966-1970). Debutul editorial se produce în 1963 prin placheta de versuri „*Maci în rouă*". În 1969 apare volumul de versuri „*Descântece de alb şi negru*", imediat interzis de cenzură, considerat subversiv.

1961

Nicolae Gribincea s-a născut la 20 octombrie 1961, s. Mingir, Hâncești, folclorist, interpret de muzică populară, membru al ansamblului „Tălăncuța" (din 1984). A absolvit Colegiul „Elena Sârbu" (1979-1980), Soroca, Institutul de Stat al Artelor „G. Muzicescu" (1984-1988), Academia Administrării Publice (2000), este șeful Secției Cultură a sectoarelor Buiucani (1997) și Botanica (din 1999), mun. Chișinău. A fost artist de balet în formațiile profesioniste „Lăutarii", „Floarea Moldovei", „Fluieraș". Este conducătorul ansamblurilor „Plăieșii", „Salvatorii" din Chișinău, profesor la Universitatea de Stat din Moldova. A fost distins cu premiile „Gheorghe Asachi", „Ethnos", autor a volumelor „Învredniceşte-mă, Doamne" (2006); „Tăpănuța cea de aur", „ABC muzical" (2007). Maestru în Artă (2010).

21 OCTOMBRIE

1948

Andrei Vartic s-a născut la 21 octombrie 1948, Dănceni, fizician (USM, 1971), scriitor, publicist, orator, cercetător al vechilor culturi carpato-dunărene, regizor de teatru şi film, deputat în primul Parlament al R. Moldova (1990-1993), unul din inițiatorii creării Mișcării Democratice din Moldova (27 mai - 3 iunie 1988), fondator și director al revistelor „Quo Vadis" și „Fără Machiaj", al Fundației Culturale „Basarabia", Teatrului poetic, Institutului Civilizației Dacice, revistei „Dava Internațional", autor a peste 20 de cărți, prim vicepreședinte al Forumului Democrat al Românilor din Basarabia (la 10 iunie 2007).

24 OCTOMBRIE

1949

Vasile Bahnaru s-a născut la 24 octombrie 1949, Miclăușeni, r. Nisporeni – filolog, specializat în limbi romanice. A studiat la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă" din Chișinău (1972–1976). A fost profesor la șc. Medie nr. 29 din Chișinău, laborant, șef interimar al Secției de dicţionare monolingve la Institutul de Limbă și Literatură (actualmente Institutul de Filologie) al AȘM, director general al Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerţul cu Cărţi al R. Moldova (1990), director adjunct al Centrului Național pentru Standarde de Limbă (1992-1993), director executiv al Asociației Naționale de Terminologie (1993–1998), redactor coordonator al Editurii „Știința" (1998–2006), cercetător științific coordonator la Institutul de Filologie al AȘM, apoi din 2009, director al acestuia. Lucrări: „Mutaţii de sens (cauze, modalităţi, efecte) (1998)"; „Dicţionar de omonime" (în colaborare), 1988; „Dicţionar explicativ pentru elevi" (în colaborare), 1990, „Mic dicţionar de neologisme" (în colaborare) (București, 1994); „Dicţionar de omonime", 2005; „Dicţionar de antonime", 2007 ș.a.

1950

Valentina Brâncoveanu, pictoriță, s-a născut la 24 octombrie 1950 la Chișinău. A absolvit Liceul de fete „Principesa Natalia Dadiani", în 1971 Școala de arte plastice „Ivan Repin" (1971) din Chișinău, membru al Uniunii Artiștilor Plastici (1985) din R. Moldova.

25 OCTOMBRIE

1925

Ioan Chirila s-a născut la 25 octombrie 1925, or. Ismail, sudul Basarabiei. La 15 ani, Ioan Chirilă a trecut Dunărea, împreună cu familia sa și s-a stabilit în or. Aflaţi, apoi la Brăila, București, unde a absolvit Facultatea de Drept (1949).

A lucrat redactor sportiv (din 1951), din 1959 - jurnalist la cotidianul „Sportul popular", apoi tot aici redactor (1959-1961), sef de rubrica (1961-1971), publicist comentator (1971-1978), sef de secție (1978-1993), director general (1993-1999). Din anul 1997 a lucrat ca senior editor la cotidianul „Pro Sport". În anii '70, a deținut la Radiodifuziunea Romana o rubrica permanentă în calitate de comentator, autor a 27 de volume de publicistica închinate unor sportivi sau evenimente sportive.

1960 S-a născut **Grigore Bucătaru**, șeful Secției Cultură a raionului Soroca.

26 OCTOMBRIE

1624 **Dimitrie Barilă (Dosoftei)** s-a născut la 26 octombrie 1624, Suceava, mitropolit al Moldovei, poet, traducător. A învățat la Iași la Colegiul mănăstirii „Sf. Trei lerarhi", la școala Frăției ortodoxe din Lvov. A adus din Rusia un teasc de tipografie, cu care a tipărit la Mitropolia din Iași, în românește, principalele cărți liturgice, unele traduse de el însuși, a fost unul dintre ierarhii care au promovat întroducerea limbii române în biserică. A fost episcop la Huși (1658 - 1660) și Roman (1660 - 1671), mitropolit al Moldovei (1671-1674 și 1675 - 1686), unul dintre cei mai mari cărturari din istoria română, primul poet național, primul versificator al Psaltirii în tot Răsăritul ortodox, primul traducător din literatura dramatică universală și din cea istorică în românește, primul traducător al cărților de slujbă în românește în Moldova, primul cărturar român care a copiat documente și inscripții, unul dintre primii cunoscători și traducători din literatura patristică și post patristică, a contribuit la formarea limbii literare românești.

1673 **Dimitrie Cantemir** - domn al Moldovei (1693 și 1710 - 1711), autor, cărturar, enciclopedist, etnograf, geograf, filozof, istoric, lingvist, muzicolog, om politic și scriitor român s-a născut la 26 octombrie 1673, în Silișteni din com. Fălciu, azi - Dimitrie Cantemir din jud. Vaslui. Din 1695 a fost capuchehaie la Constantinopol. A murit pe moșia sa Dimitrievka la Harkov în 1723 și a fost înmormântat în Rusia. Actualmente, osemintele sale se odihnesc în Biserica Trei Ierarhi din Iași. A fost primul român ales membru al Academiei din Berlin în 1714.

1860 Se înființează la Iași, **Universitatea „Alexandru Ioan Cuza".**

1928 **Aureliu Busuioc** s-a născut la 26 octombrie 1928, Codreanca, r. Strășeni — d. 8 octombrie 2012, scriitor, dramaturg, ziarist. A fost redactor-șef la ziarul „Tinerimea Moldovei" și al revistei „Chipăruș", secretar al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor (1977). A debutat cu placheta de versuri „La pădure" (1955), apoi culegerea de poezii satirice „Prafuri amare", autorul romanelor „Singur în fața dragostei" (1966), „Unchiul din Paris", „Pactul cu diavolul", Spune-mi Gioni", pieselor „Radu Ștefan - Întâiul și Ultimul", „Și sub cerul Acela". A absolvit Institutul pedagogic de Stat „Ion Creangă" din Chișinău. Maestru Emerit al artei.

1949 **Leonida Lari-Iorga s-a născut la** 26 octombrie 1949, Bursuceni - d. 11 decembrie 2011, poetă, publicistă, scriitoare, om politic. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, a fost colaborator la Muzeul de literatură „D. Cantemir", Chișinău (1971-1973), redactor la: revista „Literatura și Arta" (1985-1988), „Glasul națiunii" (1988-2003), fruntașă a *Mișcării de emancipare națională din Basarabia* (1988-1991), deputat în Sovietul Suprem al URSS (1988-1990), între 1990 și 1997 a stat în fruntea Ligii Creștin Democrate a Femeilor din Moldova, deputat în Parlamentul României (din 2002). Autor a 24 de volume de poezie și proză, precum și traducător din poezia universală.*Premii:* România Mare; „Flacăra, Totuși iubirea"; Premiul revistei „Cronica" (Iași); Premiul „Tibiscus" – Serbia; Premiul „Academiei Române". *Distincții:* Cetățean de onoare al mun. Bacău (1993); Cavaler al Ordinului Republicii (1996, R. Moldova)

28 OCTOMBRIE

1931 **Ilarion Ciobanu** s-a născut la 28 octombrie 1931, Ciucur, jud. Tighina, celebru actor român. A semnat regia a două filme. În anii 1950 a avut și o carieră de rugbist. Debutul cinematografic s-a produs la vârsta de 30 de ani în filmul „Setea". După 1989, I. Ciobanu a continuat să joace doar ocazional, în filme precum ar fi „Crucea de piatră - Ultimul bordel", Terente - Regele bălților, „Tancul și Bored". La Prima ediție a Festivalului Internațional de Film București, în 2004 a

primit Premiul de Excelenţă pentru contribuţia sa în arta cinematografiei. A decedat în dimineaţa zilei de 7 septembrie 2008, răpus de cancer faringian.

1974

Nelly Ciobanu s-a născut la 28 octombrie 1974 în r. Cantemir, cântăreaţă de muzică uşoară. A reprezentat R. Moldova la Concursul muzical „Eurovision 2009" cu piesa „Hora din Moldova". A obţinut premii la festivalurile şi concursele internaţionale: „Ialta-98" (Ucraina) – premiul II; „Vocile Asiei" (Kazahstan) – premiul II; „V. Ivasiuc" (Ucraina) – premiul I; „Schiful de aur" (Ucraina) - premiul III; „Şlagărul de aur" (Belarus) – premiul III; „Slavianskii Bazar" (Belarus) – premiul I; „Jocurile Delfice" (Rusia) – medalia de bronz; „Festivalul ART" (Coreea) – medalia de argint; 2003 – concursul „New Wave" (Iurmala). Artistă a Poporului.

31 OCTOMBRIE

1950

Arsenie Botnaru s-a născut la 31 octombrie 1950, s. Şureli (în prezent Chetrosu,) r. Drochia. A absolvit Şcoala Pedagogică din Soroca, Institutul de Stat al Artelor „G. Muzicescu", a cântat în orchestra de muzică populară „Mărţişor", apoi „Veselia". A colaborat cu orchestra „Folclor" cu care a imprimat 3 discuri: „Satule, grădină dulce" (în duet cu Maria Sarabaş), „Eu mă uit în sat cu dor", „Aşa-i jocul în Moldova" şi un disc cu orchestra „Veselia". A lansat 8 casete audio şi 6 CD-uri, a montat 2 filme muzicale: „Te-am lăsat, sătucul meu" şi „La Nistru, la mărgioară", 4 serate de creaţie. Din 1995 activează în ansamblul „Plai moldovenesc". Este laureat al festivalurilor mondiale de la Moscova – 1985, Monreal şi Quebec – 1990. În Vietnam i s-a decernat „Ordinul Prieteniei" Republicii Vietnam, „Maestru în Artă" (1995), ordinul „Gloria Muncii" (2000), decorat cu Crucea „Pentru Merit" clasa II – 2005.

Alexei Mateevici

Limba Noastră

Limba noastra-i o comoara
In adancuri infundata,
Un sirag de piatra rara
Pe mosie revarsata.

Limba noastra-i foc ce arde
Intr-un neam ce fara veste
S-a trezit din somn de moarte,
Ca viteazul din poveste.
Limba noastra-i numai cantec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere ce spintec
Nouri negri, zari albastre.
Limba noastra-i graiul painii,
Cand de vant se misca vara;
In rostirea ei batranii
Cu sudori sfintit-au tara.
Limba noastra-i frunza verde,
Zbuciumul din codri vesnici,
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
Ai luceferilor sfesnici.
Limba noastra-s vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri;
Si citindu-le-nsirate,
Te-nfiori adanc si tremuri.
Limba noastra ii aleasa
Sa ridice slava-n ceruri,
Sa ne spuie-n hram s-acasa
Vesnicele adevaruri.
Limba noastra-i limba sfanta,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plang si care-o canta
Pe la vatra lor taranii.
Inviati-va dar graiul
Ruginit de multa vreme,
Stergeti slimul, mucegaiul
Al uitarii-n care geme.
Strangeti piatra lucitoare,
Ce din soare se aprinde,
Si-ti avea in revarsare
Un potop nou de cuvinte.
Nu veti plange-atunci amarnic
Ca vi-i limba prea saraca
Si-ti vedea cat ii de darnic
Graiul tarii noastre draga.
Rasari-va o comoara
In adancuri infundata,
Un sirag de piatra rara
Pe mosie revarsata.
Chisinau, iunie

Ξ **VASILIŢA MALAI,** *Bibliotecar, BP Bălăbăneşti*

Limba noastră cea Română —

tezaurul cel mai de preţ al neamului

(omagiu pentru limba română)

„Vor căta mereu duşmanii
Graiului român pierzare.
Dar să piară ei cu toţii:
Nu l-am dat, şi nici nepoţii
Nu-l vor da."

Aceste versuri profunde şi astăzi actuale au fost scrise cu aproximativ 100 de ani în urmă de către poetul român George Coşbuc.

Într-adevăr, răufăcătorii noştri vor să ne smulgă limba maternă, limba strămoşilor noştri din sufletele şi inimile noastre, dar noi nu vom ceda. La fel cum ne povăţuieşte şi Ioan Caliniuc în versurile sale:

„Fraţilor, să nu uităm
Noi ai cui urmaşi suntem.
Fals, hotarul de la Prut
Să-l împingem în trecut."

Timp de 200 de ani limba noastră s-a aflat într-un permanent pericol. Străinii de la răsărit ne-au cotropit şi ne-au furat aproape tot, inclusiv alfabetul, dar n-au reuşit să ne ia cel mai de preţ lucru - Limba Română, adică sufletul neamului din care ne tragem.

Ştefan cel Mare, care a domnit în Moldova timp de 47 de ani, în testamentul lui lăsat urmaşilor cu peste 500 de ani în urmă, a spus: **„Dacă vreţi ca fiii voştri să vorbească limba noastră strămoşească, să nu o închinaţi vecinilor - nici leşilor (polonezilor), nici ungurilor, nici muscalilor (ruşilor). Aceştia, dacă vin nu se mai duc din ţară şi sub diferite pretexte au să vă treacă la altă credinţă şi au să vă impună să le vorbiţi limba şi jugul vă va fi dublu. Vor găsi argumente ca sunteţi unguri sau slavi, că graiurile lor sunt mai nobile. Şi nu veţi fi stăpâni, ci străini în ţara voastră. Aş vrea să vă ştiu liberi."**

„Limba este cartea de nobleţe a unui neam", a spus cândva Vasile Alecsandri.

„Avem o limbă de o frumuseţe rară, O altă limbă mai frumoasă nu-i" spune poetul, luceafărul poeziei româneşti, cum l-a numit pentru prima dată Patriarhul Miron Cristea. Mihai Eminescu a fost un mare patriot şi un om universal. Eminescu ne cheamă şi azi să iubim limba română, să o cunoaştem temeinic şi să o cultivăm cu iubire şi respect, ea fiind Patria spirituală a identităţii şi demnităţii noastre naţionale.

Limba stă la fundamentul unei culturi, aşa cum credinţa stă la fundamentul unui altar. Pe ea se clădesc valorile unui neam.

Limba noastră seamănă cu păstorul, care a îngânat „Mioriţa", cu Eminescu şi cu codrii lui bătuţi de vânturi, cu ţăranii care-o plâng şi care-o cântă de milenii la vatra lor, cu mama lui Vieru care merge călcând pe seminţele ce zboară între ceruri şi pământ, cu dorul şi cu tainele noastre, cu horele şi holdele, cu ogoarele şi izvoarele.

Limba noastră seamănă cu părinţii şi strămoşii noştri, cu copiii şi cu viitorul lor care îl îngână.

„Limba noastră este sfântă..." afirma Alexie Mateevici, poetul de la Căinari:

Limba noastră îi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spună-n hram şi-a casă
Veşnicele adevăruri".

Îi spunem limbă sfântă pentru că seamănă cu un altar. Ea este unul dintre darurile noastre primite de la Dumnezeu.

Cinstirea limbii şi cinstirea ţării sa ne preocupe mereu. Cel mai mare elogiu zilnic pe care îl putem aduce limbii noastre este să vorbim corect şi frumos şi să-i cucerim bogăţiile.

Să împlinim testamentul boierului poet Ienăchiţă Văcărescu, cel care acum mai bine de 200 de ani în urmă ni s-a adresat cu multă încredere, fiecăruia dintre noi:

„Urmaşilor mei Văcăreşti,
Las vouă moştenire
Creşterea limbii româneşti
Şi-a patriei cinstire.

Ξ Dr. hab. **VICTOR GHILAȘ**

Ziua Internațională a Muzicii —

sărbătoare supremă a sufletului

Organizaţia Naţiunilor Unite a instituit Ziua Internaţională a Muzicii, sărbătorită anual la 1 octombrie, pentru a marca arta cu vârsta venerabilă de peste 40.000 de ani.

Această zi a fost iniţiată acum patru decenii la propunerea ilustrului violonist și dirijor american Yehudi Menuhin, fost președinte al Consiliului muzical internaţional al Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Știință și Cultură (UNESCO), fondat în 1949, discipol al marelui violonist, dirijor, pianist, compozitor și pedagog român George Enescu. Iniţiativa a fost susţinută și de Boris M. Yarustowski, președintele de atunci al Consiliului Internaţional al Muzicii, cei doi adresându-se print-o scrisoare deschisă Consiliului, în care au solicitat o zi specială dedicată muzicii.

În urma Rezoluţiei adoptate la a XV-a Adunare Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite (ONU) din Lausanne în anul 1973, Ziua Internaţională a Muzicii este recunoscută oficial de ONU, fiind sărbătorită în fiecare an la 1 octombrie.

Ziua Internaţională a Muzicii, organizată sub auspiciile Consiliului Internaţional al Muzicii (CIM), a avut loc pentru prima oară pe 1 octombrie 1975. Acest eveniment major își dorește să atragă atenția, să reamintească și să stimuleze întelegerea de către comunitate a importanţei pe care o are arta sunetelor în viaţa culturală și influenţa ei benefică asupra spiritului uman, oferind, totodată, oportunități de promovare a valorilor artei muzicale naționale și universale pe o largă scară geografică și socială.

Conform obiectivelor preconizate de către Consiliul Internațional al Muzicii în vederea consolidării umane cu ajutorul muzicii, trebuie evidențat faptul că intenția acestei zile întru aplicarea idealurilor UNESCO este de a încuraja:

— avansarea artei muzicale printre alte sectoare ale societăţii;
— aplicarea idealurilor UNESCO de pace și de prietenie între popoare, de dezvoltare a culturilor lor, de schimburi de experienţă și de apreciere mutuală a valorilor artistice;
— promovarea activităţilor Consiliului Internaţional al Muzicii aferent UNESCO, a organizaţiilor internaționale membre și comitetelor naționale, ca și a politicii sale în general.

Pentru a pune aceste intenţii în practică, CIM recomandă organizaţiilor internaționale și comitetelor naționale să elaboreze planuri concrete de acțiuni și să desfășoare în această zi activități cu un larg spectru tematic:

— să invite compozitori, interpreți și muzicologi de renume pentru a vorbi despre importanţa și locul muzicii în viaţa modernă;
— să organizeze întâlniri cu artiști, competiţii și teste muzicale;
— să organizeze expoziţii de instrumente muzicale, de înregistrări, fotografii, picturi, sculpturi, caricaturi și afise pe teme muzicale;
— să invite delegaţii de muzicieni din alte comite naționale să participe la Ziua internațională a muzicii, precum și compozitori și interpreți de pe diferite continente;
— să solicite interpreţilor mari din ţările lor să susţină concerte de Ziua internaţională a muzicii prin care să contribuie în întregime sau parţial la fondul internațional de ajutorare reciprocă a muzicienilor.

Un rol aparte revine mass-media scrisă și electronică, care urmează să publice articole în presă pentru

MUZICA ESTE O ARMONIE AGREABILĂ ÎN ONOAREA LUI DUMNEZEU ȘI DESFĂTAREA PERMISĂ SUFLETULUI

(JOHANN SEBASTIAN BACH)

a atrage atenţia publicului referitor la această zi, să organizeze transmisiuni de concerte, discuţii şi dezbateri cu participarea personalităţilor din domeniu care apreciază şi/sau expertizează muzica (critici de artă, pictori, scriitori, chiar şi politicieni), să organizeze schimburi de casete şi de înregistrări folosite doar pentru scopuri demonstrative.

Concomitent cu setul de măsuri preconizate, reieşind din practicile existente, breasla muzicală are menirea de a iniția măsuri de luptă împotriva poluării sonore, mai exact: „să propună autorităţilor locale ca, în această zi, să organizeze câteva minute de linişte în oraşe; ca această perioadă să fie folosită pentru a asculta muzica cântată în locuri publice (în parcuri şi pieţele principale). Pentru a realiza aceste activităţi, este esenţial de a pune la dispoziţie toate forţele artistice: radio şi TV, societăţile de concert, companiile de operă, organizațiile de amatori; un mare număr de locații ar trebui folosite: sălile de concerte ale teatrelor, centrele culturale, universitățile, bisericile, școlile, fabricile, ca și zonele deschise: parcuri, grădini și stadioane" ș.a.

Rămânem în speranța că Ziua Internațională a Muzicii va constitui pentru organizațiile de concert, uniunile de creație, instituțiile de învățământ artistic, pentru artiștii muzicieni un bun prilej de a propune comunității o reîntâlnire cu muzica (bună!), de a desfășura acțiuni pozitive în domeniul de referință, pentru ca în final aceasta să devină un eveniment anual menit să promoveze o mai mare înțelegere a artei sunetelor și un model de consolidare socială prin intermediul muzicii.

Ξ L. DOBROGEANU,
director, Muzeul de Istorie şi Etnografie Bălţi

Schimb de experienţă româno-ucrainiano-moldoveană în domeniul conservării şi protejării patrimoniului Cultural mobil din colecţiile muzeale

În perioada lunii august 2014 la Suceava, la Centru pentru susţinerea tradiţiilor bucovinene Muzeul Bucovinei împreună cu partenerul ucrainean - Muzeul Regional de Arhitectură Populară și Trai din Cernăuți și partenerul moldovean - Muzeul de Istorie și Etnografie Bălţi au desfăşurat sesiuni de informare și ateliere de lucru în domeniul conservării și protejării patrimoniului cultural mobil în colecţiile muzeale. Schimbul de experienţă a avut loc în cadrul proiectului transfrontalier **„Să ne păstrăm trecutul pentru a ne crea viitorul",** finanţat în cadrul Programului Operaţional Comun România - Ucraina - Republica Moldova 2007-2013, Prioritatea 3 „Promovarea activităţilor people to people", cod MIS-ETC 2317. Reprezentanţii Muzeului de Istorie și Etnografie Bălţi au participat la Sesiunea I de informare la Muzeul Bucovinei împreună cu 12 gestionari de colecţii români, 6 gestionari de colecţii ucraineni şi 6 gestionari de colecţie moldoveni. În cadrul acestei sesiuni s-a făcut prezentarea Ghidului de bune practici pentru gestionarii de colecţii privind protejarea patrimoniului cultural mobil elaborat în cadrul proiectului. Deasemenea am fost prezenţi la aplicaţia practică privind monitorizarea condiţiilor de microclimat şi utilizarea lor în depozitele muzeale. La această sesiune de lucru a fost făcută prezentarea softului pentru digitalizarea patrimoniului cultural mobil, aplicaţia practică privind inventarierea digitală a patrimoniului cultural mobil fiind instruiţi în utilizarea sistemului și în crearea unei baze de date pentru accesibilitatea online a patrimoniului cultural mobil. Gestionarii de colecţii moldoveni au elaborat secţiile și nomenclatoarele pentru programul adaptabil patrimoniului, care se află în gestiunea Muzeului de istorie și etnografie Bălţi pentru crearea programului de digitizare a normelor legislative ale Republicii Moldova.

Ξ **GH. GURIUC,** *șef, Secția Cultură Orhei*

Târgul meşterilor populari la Orhei

Originalitatea fiecărui popor se caracterizează prin potențialul său creator, care își găsește expresia în cultura materială și spirituală iar arta este cea mai frumoasă și profundă exprimare a gândurilor omului.

Prin goana anilor ce trec și vin, numai lucrurile cu adevărat valoroase rămân să strălucrească pe altarul culturii noastre naționale, și noi, cei nemuritori prin artă ramânem nestingheriți în fața destinului.

Trecând prin timp ne-am convins încă o dată că frumusețea și arta se naște din lucrurile mărunte, din sufletele curate, din multă dragoste și măiestrie. Acest lucru, s-a demonstrat încă o dată la cea de a VII-a ediție a „Târgului meșterilor populari", desfășurat la Orhei pe 10 august curent.

În centrul Orheiului, „Târgul meșterilor populari" s-a simțit la el acasă, plin de fast și frumusețe, îndestulat cu cântec, dans, voie bună, cele mai variate expoziții, întâlniri spectaculoase, cuvinte înălțătoare și mii de priviri ale vizitatorilor.

Cu toate că soarele încălzea puternic, ca la miez de gustar, oamenii nu-și dădeau rând spre a vizita expozițiile meșteșugarilor care știu cel mai nefiresc a produce obiecte mai întâi su sufletul și apoi cu mâinile, ei au luat cunoștință direct cu meșterii populari prezenți, iar aceștia la rândul lor le-au demonstrat cu mare drag arta de a împleti lozia, de a ciopli în lemn, a broda, lucrul cu argila și alte meșteșuguri interesante.

Târgul meșterilor populari se desfășoară la Orhei bienal și a întrunit la cea de-a VII-a ediție peste 100 meșteri populari din raion și republică.

Se spune că arta este generatoare de civilizație așa cum floarea răspândește parfum. La inaugurarea evenimentului – președintele raionului dl Ion Ștefârță, primarul orașului – Vitalie Colun și șeful Secției Cultură Gheorghe Guriuc s-au închinat cu mult respect în fața celor care păstrează în inimi frumusețea lucrurilor mici dar totodată cu o valoare imensă, mulțumindu-le harniclor promotori ai valorilor naționale, pentru truda lor în arta meșteșugăritului și receptivitatea de a participa la acest frumos și vast eveniment.

„Ne bucură imens faptul că în această agonie a vieții, când lumea se avântă spre valori materiale mai există totuși oamnei care păstrează în suftel firul nestemat al artei, care își hrănesc zi de zi conștiința cu lucruri dragi sufletului, care știu a bucura ochii oamenilor fară a cere nimic în schimb, care cunosc graiul fiecărui obiect confecționat cu măiestrie și dragoste. Plaiul orheian întotdeauna s-a mândrit cu talente și oameni deosebiți, iubitori ai lucrurilor de valoare, iar noi rămânem cu speranța ca totuși valorile tradiționale să nu dispară ci să aibă o evoluție ascendentă, căci asta și rămâne datoria noastră de pe urmă: de a transmite generației tinere obiceiurile, tradițile, meșteșugurile și dragostea pentru frumos.

Ξ **MARIANA COCIERU,** *cercetător ştiinţific, Institutul de Filologie al AŞM*

INTENSITATEA ASIMILĂRII CREAŢIEI POPULARE ORALE ÎN PROZA CU TEMATICĂ RURALĂ (1960-1970)

Literatura anilor 1960-1970 în perioada „dezgheţului hruşciovist" a fost marcată de diverse tendinţe şi orientări artistice. Căutările maieştrilor de condei erau satisfăcute prin încercările de simbioză a „elanului romantic cu notaţia realistă" [1, p. 12], a elementului liric cu cel epic, a metaforei cu vocabula folclorică, a analiticului cu psiholowgicul, a observaţiei sociale cu monologul interior, a experimentelor moderne cu practicile tradiţionale. Ca rezultat al acestor căutări s-a dezvoltat „proza lirică de respiraţie rurală" [1, p. 12], care s-a transformat într-un puternic curent artistic, avându-l ca promotor pe scriitorul I. Druţă.

Criticul Ion Ciocanu, unul din exegeţii care a apelat cel mai mult la termenul de „proză rurală" ca instrument de lucru, ajunge la concluzia că: „folosit în chip abundent în critica literară de odinioară, nu trebuie evitat în mod categoric" [2, p. 319].

Termenul s-a aflat în atenţia diverşilor critici, atât din Rusia şi fostele republici ex-sovietice („derevenschii" roman), cât şi din România, şi Republica Moldova.

N. Bileţchi îl pomeneşte în repetate rânduri în studiile sale *Romanul şi contemporaneitatea, Consideări şi reconsiderări*, iar A. Gavrilov, deşi nu pare să manifeste predilecţie pentru acest termen, în *Reflecţii asupra romanului* menţionează: „Noul curent al aşa-numitei «proze rurale» ce se afirmă începând cu anii '60 prin creaţia lui V. Şukşin. V. Rasputin, F. Abramov ş. a. ne-a atras atenţia asupra unor valori general-umane ale eticii multiseculare a ţăranului, puse în pericol de urbanizarea năvalnică în condiţiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice, arătându-se că nu tot ceea ce e nou este totodată şi superior unor valori etice tradiţionale, că în conştiinţa contemporanului nostru civilizaţia urbană accelerată generează şi unele fenomene social-morale nedorite şi chiar alarmante" [3, p. 123-124].

Şi în România termenul de „proză rurală" pare să-şi ocupe locul său. În studiul *Realismul romanului rural românesc* Valentina Marin Curticeanu subliniază că „romanul românesc rural are şansa să-şi recapete contemporaneitatea pierdută şi să devină, la fel ca romanul citadin, o mitologie necesară" [4, p. 39].

Un argument în favoarea temei propuse de noi pentru discuţie îl descoperim în citatul exegetului din Basarabia I. Ciocanu: „… în străduinţa lor de a exprima realitatea specifică satului, scriitorii apelează neapărat la mijloace şi procedee din *creaţia orală* a sătenilor, la felul de a folosi resursele lingvistice, specific oamenilor de la sat, la alte particularităţi ale manifestării personajelor plăsmuite de scriitori pe baza contemplării şi studierii exponenţilor populaţiei rurale" [2, p. 321].

Prezentând sfera de răspândire a termenului de „proză rurală" şi cercetătorii: E. Botezatu, M. Dolgan, A. Burlacu, T. Butnaru ş. a., într-o măsură mai mare sau mai mică, utilizează termenul sub o denumire sau alta în studiile lor: „proză lirică de respiraţie rurală" – M. Dolgan, „tematică rurală", „ruralism" – E. Botezatu, „lirică rurală", „viziune rustică" – T. Butnaru, „proză rurală" – A. Burlacu.

Aşadar, am încercat în rândurile de mai sus să argumentăm termenul convenţional de „proză rurală", să demonstrăm că nu e o expresie arbitrară, ci chiar întemeiată, deşi folosită ca instrument de lucru.

Universul românesc contemporan s-a înălţat pe un fundament constituit îndelung şi rezistent în timp şi spaţiu – ţăranii. Ei sunt începutul începuturilor, îşi trag obârşia de la naşterea culturii materiale şi spirituale.

Ţăranul şi elementele apropiate acestuia: natura, satul, obiceiurile, tradiţiile, riturile, mentalitatea, psihologia ş. a., s-au aflat întotdeauna în centrul literaturii. Descriind satul şi săteanul cu toate ale sale, a luat naştere genul de literatură, numit rural, adică romanul rustic.

Ţăranul poate fi descris doar în lumea sa, doar acolo el îşi trăieşte din plin viaţa. El nu poate fi rupt de cadrul natural, deoarece astfel s-ar destrăma universul care-l menţine.

Aproape de problemele satului, de zbuciumul şi transformările omului de la ţară s-au aflat scriitorii. „În creaţia poeţilor basarabeni, menţionează T. Butnaru, satul esenţializează, el aprofundează ideea continuităţii, a permanenţei, a legăturilor originare cu pământul, cu problemele sociale şi morale ale vieţii omeneşti" [5, p. 23].

Ideea e împărtăşită şi de L. Damian pentru care satul e „acea eternă lecţie de colectivitate, acel suflu al întregului,... întrupare, rod şi saţ, pâinea noastră cea de toate zilele, vinul de pe masă, cântec şi joc, tradiţii noi şi obiceiuri de când lumea, nod al şoselelor asfaltate şi loc al şezătorilor, unde mai răsună bătrânescul murmur al baladelor" [6, p. 12].

Prozatorii ruralişti, enunţând satul şi problemele lui, asemenea adevăraţilor autori anonimi ai capodoperelor folclorice, utilizează în operele lor personaje, mijloace, procedee de origine populară.

În romanul *Povestea cu cucoşul roşu* de V. Vasilache, cuvântul poveste din titlu şi titlul în întregime reprezintă o povestire, întâmplare fără sfârşit, trimiţându-ne direct la basmul popular, iar personajul Serafim Ponoară, prototipul lui Dănilă Prepeleac, în multe privinţe, e plăsmuit, de asemenea, în spiritul capodoperelor folclorice. Nu numai V. Vasilache, dar şi I. Druţă, D. Matcovschi, V. Ioviţă etc. pentru a crea astfel de personaje au evocat obiceiuri, datini, tradiţii pe care sistemul sovietic le interzicea (umblatul copiilor cu ura-

tul, colinda, Paştile etc.), au elogiat trecutul neamului românesc, au abordat probleme general – umane. Ca rezultat, proza din Basarabia dezvăluie eroi ca Onache Cărăbuş, Horia Holban, Vasiluţa, mătuşa Ruţa, badea Lisandru Povară, bătrânul Căprian ş. a. Sunt personaje păstrătoare ale credinţelor acestui neam, purtătoare ale înţelepciunii seculare a strămoşilor, apărătoare ale tradiţiilor şi valorilor etice eterne.

Observăm că accentele interacţiunii folclorului cu proza rurală s-au realizat prin implicarea baladescului şi dramaticului, prin ponderea elementului convenţional şi mai ales a celui de poveste şi de legendă, astfel că structura narativă a operelor lui I. Druţă vădeşte „un pronunţat spirit de basm" şi exploatează formele orale ale povestirii: „basmele, balada, snoava, taclalele la şezătoare, pătărăniile, ţărăniile", iar compoziţia „certifică şi influenţa folclorului, evocarea poartă sigiliul baladei" [7, p. 311]. Sunt corelate mai multe elemente folclorice – povestea, balada, cântecul, legenda ş. a. (*Povestea furnicii, Mătuşa Odochia, Balada celor cinci motănaşi, Datini, Balade din câmpie* etc.).

V. Vasilache manifestă predilecţie pentru sugestiile alegoriei folosind structura şi sistemul convenţional al basmului.

I. C. Ciobanu a cunoscut în folclor momente ale experienţei şi înţelepciunii poporului, a preluat învăţămintele ascunse în expresiile paremiologice, a folosit pe larg elementul rustic pitoresc şi a apelat nemijlocit la filozofia şi etica populară.

D. Matcovschi pentru a reda peisajul liric, cadrul naturii de la ţară a intensificat atmosfera de poezie în proză prin elementul de cântec popular şi de baladă, creând astfel o proză lirico-rapsodică. G. Meniuc, V. Ioviţă, I. Burghiu – reprezentanţii de frunte ai prozei scurte basarabene au apelat la modalităţile snoavei, legendei şi poveştii.

Influenţa folclorului asupra literaturii s-a exercitat diferit în funcţie de genul literar abordat. Implimentarea modelelor populare în genul liric s-a realizat mai profund, uneori la etapa de transfigurare artistică, de transsubstanţiere estetică, astfel că depistarea elementului folcloric devine cu atât mai greu de realizat, cu cât corespondeţa acestuia cu elementul literar este abia sesizabilă.

Mai puţin profundă pare a fi totuşi relaţia folclorului cu genul epic, deşi, uneori, şi în proză elucidarea elementului folcloric e dificil de realizat, din moment ce proza se dovedeşte a fi una lirică, poetică.

Având în discuţie asimilarea elementului folcloric în „proza rurală" vom putea deduce că, datorită ritmului şi muzicalităţii acestuia, proza e mai numită şi proză lirico-rapsodică de respiraţie rurală, moment consemnat şi de criticul literar E. Botezatu: „…lirica populară influenţează nu numai asupra liricii (în mod tradiţional), ci şi asupra romanului" [8, p. 65].

Pentru prozatorul român Mihail Sadoveanu adevăratul rapsod, ce cântă comorile spirituale ale neamului său, e doar scriitorul. Asemenea creatorului popular anonim de odinioară, autorul modern, înălţându-se „pe aripi de gânduri şi de visuri", cântă sfios „frumuseţea veşnic schimbătoarelor lucruri şi jalea scurtei şi nesecatoarei vieţi" [9, p. 303]. Prin urmare, arta lui Sadoveanu îşi are originea în tradiţiile populare: „aici e panteonul meu literar" [9, p. 304], iar doinele şi baladele evocă nu numai suferinţa poporului, ci şi vitalitatea lui, setea de viaţă şi energie.

Autorul *Baltagului* devine un rapsod modern atunci când cântă durerea celor necăjiţi şi umiliţi, împărtăşind aceeaşi idee ca şi O. Goga: „De la aceste fermecătoare izvoare de apă vie caută să se adape toţi cei care cântă şi se simt ai acestui popor" [9, p. 304].

Adevăraţii barzi ai acestui neam sunt prozatorii ruralişti, care au manifestat o adevărată predilecţie pentru vechiul cântec popular. Tezaurul folcloric românesc însumează numeroase specii ale genului liric: doine şi cântece de haiducie, cântece păstoreşti, familiale, de dor şi jale, de dragoste, de înstrăinare şi singurătate, meditative, de viaţă grea şi protest social, recruţeşti, ostăşeşti şi de război, satirice şi umoristice, de pahar.

Despre asimilarea cântecului popular în proza şi dramaturgia română din Basarabia ne vorbeşte N. Bileţchi în studiul *Suportul muzical al epicului şi dramaticului* [10, p. 134-155].

Pentru a elucida această problemă vom încerca să prezentăm câteva exemple ale implimentării elementelor de cântec popular în proza ruralistă din Basarabia.

În operele scriitorului I. Druţă: *Povara bunătăţii noastre, Casa mare, Clopotniţa, Moţart la sfârşitul verii, Ultima lună de toamnă* ş. a., cântecul folcloric deschide un „lirism de un freamăt suav, cu tulburătoare adâncimi, ţesut cu fineţe din cucernica înfiorare a plugarului în faţa brazdei reavăne de pământ" [7, p. 302]. Uneori, citarea directă şi stilizarea organică, preluarea unor idei de o importanţă majoră în conştiinţa populară, a imaginii folclorice se îmbină perfect cu maniera individuală de creare a scriitorului, astfel încât succesul şi valoarea operei sunt garantate.

Povara bunătăţii noastre e o vie mărturie că prozatorul a valorificat într-o originală simbioză toate formele de asimilare a folclorului. Adevărul a fost susţinut şi de etnologul V. Gaţac într-un studiu asupra acestui roman, elementele de folclor „intră organic în sistemul poetic al romanului şi i se subordonează. Nu mai sunt pur şi simplu cântec sau oraţie de An Nou, ci-s parte din textul romanului" [11, p. 16-38].

În *Balade din câmpie* cântecul izbucneşte ca un val de energie şi nesupunere în faţa destinului satului basarabean. A ars Ciutura. „A răsărit un vânt dintr-o margine de pădure, a prins a aduna ceaţa de prin văi. Micul nouraş, sfârşindu-şi povestea, se topea undeva departe în zare. Stelele clipeau trist, ca după o boală lungă. În sfârşit s-a înecat, a amuţit clopotul din Nuieluşi, o linişte adâncă şi deasă s-a aşternut peste întreaga câmpie. Şi deodată, prin nămolul ista de tihnă amară, cineva departe de tot, a prins a

depăna un cântec cu glas împrumutat de la Onache Cărăbuș:

Pădure, verde pădure!
De s-ar face-un drum prin tine
Și-o cărare pentru mine…" [12, p. 57].

Cântecul popular apare aici ca o eliberare de deznădejdea care-l poate cuprinde pe omul de la țară în fața necazului. E „o expresie a forței lăuntrice a omului de la brazdă, căruia îi sunt destule un petic de pământ și-un cer deasupra lui pentru a nu se dispera" [8, p. 198].

Pe parcurs observăm că versul „Pădure, verde pădure" este reluat de câteva ori ca un laitmotiv – modalitate caracteristică narațiunilor folclorice [11, p. 16-38].

„Perinița" e suflul interior al Vasiluței din *Casa mare,* un vis ascuns al ei, iar versurile „Drag mi-a fost să văd în lume / Doi cai suri cu hamuri bune…" dezvăluie sensibilitatea și firea romantică a lui Horia din *Clopotnița*, bunătatea lui interioară, misterul ascuns în fiecare fire umană.

Uneori, autorul încearcă prin versul popular să prezinte o stare sufletească. Aflat aproape de casa Jenei, pe Horia parcă „l-a înțepat așa din senin inima, după care a început a se zbate și se tot zbătea nebun… A înțeles totul și a zâmbit. Vorba cântecului:

Inima mea, inima mea
Iar începe-a mă durea"[13, p. 527].

Ritmul cântecului poate fi depistat din modalitatea scriitorului de a nara. Acesta împletește cuvintele într-o armonie de poezie, astfel încât elementul folcloric încorporat în viziunea de ansamblu a narațiunii să reușească să lirizeze proza.

D. Matcovschi, evocând frumusețea plaiului natal, folosește refrenul de cântec pentru a accentua și intensifica atmosfera de poezie, pentru a spori valoarea expresivă a fragmentului: „Nistrule, pe malul tău. Ca un brâu de argint e Nistru, ca o eșarfă, că o ploaie prelinsă pe geam, ca o cărare în nesfârșit ,ca un drum în stele, ca un dor, ca un cântec, ca un bocet, ca un descântec, ca o dragoste, ca o iubire, ca un vin bun, ca un frate, ca o soră, ca o nemoarte, ca o veșnicie… Nistrule, pe malul tău… Valuri, valuri, valuri, evantai de valuri, lume de valuri, potop de valuri" [14].

În romanul *Codrii* I. C. Ciobanu apelează la lirica populară în speranța de a reda starea de tensiune și necaz a țăranului exploatat:

„Codrule cu frunza deasă,
Pleacă-ți crengile în jos
Să mă sui în vârful tău
Și să scap de jugul greu.
Că amară-i viața la străini,
Ca și zama de pelin
Că străinu-i ca și spinul
Și te-neacă ca veninul" [15, p. 5-6].

Și dorul mamei pentru fiul său luat de jandarmi tot în cântec este înecat. Mătușa Mărioara țesea și cânta:

„Frunzuliță lobodă,
Toată lumea-i slobodă,
Numai eu stau la închisoare
Sub lăcăți și sub zăvoare…
Vinde, mamă, oile,
Și-mi deschide fiarele,
Vinde, mamă,-averea toată,
Scoate-mă de sub lăcată" [15, p. 157].

Prozatorii basarabeni, în situația lor de valorificatori ai patrimoniului cultural imaterial, utilizează elementele etnofolclorice în funcție de preferințele și maniera lor scriitoricească, de atmosfera din operă, de starea interioară a personajelor, de mesajul narațiunii. Scriitorii nu abuzează de folclor, ci-l utilizează doar pentru că el este acel constituent, fără de care omul de la țară nu-și poate închipui existența. Aflat în perioada „exilării în sine", fiecare scriitor încearcă să-și găsească eul personal, egalat, de fapt, cu „sinele colectiv" [16, p. 812]. Astfel, sunt nevoiți să descopere constituentul etnofolcloric ca parte creată de „sinele colectiv", cântecul fiind, precum se știe, „o formă de exteriorizare a asupritului" [Idem]. Exilarea în sine mulți dintre scriitori o găsesc în relația cu familia, cu neamul. În acest sens, cercetătoarea Ana Bantoș observă judicios că poeții G. Vieru, L. Damian, V. Romanciuc se retrag până acolo unde se pot sprijini pe ceva. „Acest ceva este trecutul, rădăcinile, istoria". Ce se întâmplă cu prozatorii? Același lucru. Asemenea poeților, ei văd un refugiu sigur doar în „întoarcerea la izvoare", în evocarea trecutului, a tradițiilor și obiceiurilor populare. Relația literaturii cu creația populară nu poate fi de prisos; în această relație te regăsești, te simți acasă; de aici – și predilecția scriitorilor pentru folclor.

Referințe bibliografice:

1. Dolgan M. *În loc de argument.* În: *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări.* Chișinău, 1998.
2. Ciocanu I. *Autenticitatea „ruralismului" în „Povestea cu cucoșul roșu".* În: Idem.
3. Gavrilov A. *Reflecții asupra romanului.* Chișinău, 1984.
4. Curticeanu V. M. *Critica și modelul.* București, 1986.
5. Butnaru T. *Orientări folclorice în poezia postbelică din Basarabia (anii 1960-1980).* Chișinău, 2004.
6. Damian L. *Îngânduratele porți.* Chișinău, 1975.
7. Cimpoi M. *Un univers artistic.* În: Cimpoi M. *Maturitate*. Chișinău, 1967.
8. Botezatu E. *Poezia și folclorul: puncte de joncțiune.* Chișinău, 1987.
9. Glodeanu G. *„Experimentatorul" Mihail Sadoveanu sau poetica romanului – povestire.* În: Glodeanu G. *Poetica romanului românesc*. București, 1987.
10. Bileţchi N. *Consemnări critice.* Chișinău, 1976.
11. Гацак В. М. *Роман и фольклор. Друцэ И. Бремя нашей доброты.* În: *Роль фольклора в развитии литературы народов СССР*. Москва, 1975.
12. Druță I. *Scrieri*. În patru volume. Vol. II. Roman, nuvele. Chișinău, 1989.
13. Druță I. *Scrieri în* patru volume. Vol. III: Biserica albă: Roman; Clopotnița: Povestire. Chișinău, 1990.
14. Matcovschi D. *Duda*. Chișinău, 1973.
15. Ciobanu I. C. *Codrii: Roman*. Chișinău, 1989.
16. Bantoș A. *Literatura română din Basarabia: între exilul și libertatea interioară* În: *Proceedings, The 30th Annual Congress of the American Romanian Academy of Arts and Sciences (ARA),* Chișinău, 2005.

Date din viaţa şi activitatea lui Teodor T. Burada

S-a născut la 3 octombrie 1839, la Iaşi. Primele studii le-a căpătat în familie, iar cele secundare – la Academia Mihăileană din Iaşi. Cursurile universitare (la drept) le-a început în acelaşi oraş (1860-1861) şi le-a continuat la Paris (1861-1865). Acolo a frecventat paralel şi Conservatorul, pe care l-a absolvit în 1863.

După ce a deţinut câteva funcţii – judecător la Roman (1866), apoi la Iaşi (1867), preşedintele Tribunalului din Galaţi (1868), consilier la Curtea de Apel din Focşani (1869) şi la cea din Iaşi (1871) – a fost profesor la Conservatorul din Iaşi (1877-1901).

T. Burada a fost bine pregătit ca muzician. Neavând studii speciale filologice, şi-a aprofundat de sine stătător cunoştinţele în domeniul folcloristicii generale. Mult i-a ajutat faptul că ştia un şir de limbi străine: germana, rusa, franceza, bulgara, neogreaca, slavona, latina, greaca veche ş. a.

A debutat cu studiul *Despre întrebuinţarea muzicii în unele obiceiuri vechi ale poporului român* (1876), în care s-a ocupat de mai multe genuri şi specii ale creaţiei populare (colinda, pluguşorul, cântecele de leagăn, cântecele obiceiurilor de familie ş. a.), tot aici publicând şi unele texte poetice. Apoi a urmat un număr considerabil de felurite lucrări apărute în diferite reviste ale timpului.

T. Burada a efectuat numeroase cercetări etnografico-folcloristice de teren la românii din diferite regiuni ale ţării şi din diasporă, ca apoi materialele adunate să le publice şi să elaboreze studii pe baza lor. Iată numirile câtorva articole ale lui T. Burada, scrise şi publicate în anii 1870-1880: *Cercetări asupra danţurilor şi instrumentelor de muzică ale românilor (1877), Bocete populare la români (1879), Bocete populare. Moldova-Dobrogea (1879), Cântecul cununii (1880), Datinile la nunţi ale poporului român în Macedonia (1882)* ş. a.

Prima lucrare mai voluminoasă a lui T. Burada – *O călătorie în Dobrogea* (Iaşi, 1880) – este cea dintâi încercare în ştiinţa românească de studiere monografică din punctul de vedere al etnografiei şi a folclorului unei regiuni. Lucrarea conţine informaţii geografice, istorice, demografice, referitoare la obiceiurile calendaristice, credinţe şi superstiţii, plus circa 70 de texte poetice, culese în 17 localităţi, reprezentând mai multe genuri şi specii folclorice (cântecele rituale la Crăciun, pluguşorul, balada, doina, strigătura, descântecul, bocetul etc.). Lucrarea conţine şi câteva creaţii poetice nepublicate până atunci (balada Maica bătrână ş. a.). Cartea are pentru Basarabia o deosebită valoare, atestând influenţe culturale din Dobrogea în Bugeac. T. Burada a făcut o concluzie care este actuală şi în prezent: „Sub apăsarea unei dominaţii străine se vestezeşte până şi floarea cea mai aleasă a sufletului omenesc".

Cartea *Datinile poporului român la înmormântare* (Iaşi, 1882) este o revăzută republicare a articolelor şi textelor apărute anterior pe această temă, totodată, comparând tradiţiile româneşti cu cele romane (pentru a arăta originea lor latină, după părerea lui Burada şi a altor cercetători). Autorul a introdus în lucrare pentru prima dată, câteva variante ale *Cântecului bradului la înmormântare*, precum şi 30 de bocete funerare culese în diferite regiuni româneşti (inclusiv în Moldova).

T. Burada a efectuat cercetări de teren în Rusia, cu scopul de a scoate la lumină materiale etnografice şi folclorice ale românilor aflaţi în această ţară. Pe tema respectivă a publicat studiile: *O călătorie la moldovenii din gubernia Kerson* (Rusia) (1883), *O călătorie la românii din gubernia Kamenetz-Podolsk* (Iaşi, 1906). În ambele studii autorul sublinia marea asemănare a materialelor etnografice şi folclorice la românii din Rusia şi la cei din ţară. Din păcate, nu putem spune acelaşi lucru şi astăzi, când multe creaţii populare româneşti au dispărut în mediul străin, rusesc. Despre aceasta sau convins etnografii şi folcloriştii de la Chişinău în urma cercetărilor de teren în regiunile Kerson, Nikolaev, Kirovograd ş. a.

T. Burada a întreprins cercetări şi la românii din alte ţări *(O călătorie 1a românii din Moravia* – 1894; *O călătorie la românii din Silezia austriacă* – 1896; *Rămăşiţe româneşti în Galiţia* – 1896 ş. a.).

Un loc aparte în creaţia lui T. Burada îl ocupă lucrarea *Istoria teatrului în Moldova* (vol. I, Iaşi, 1915; vol. II, Bucureşti, 1922). Cu un studiu introductiv de Ion C. Chiţimia, vol. I al acestei monografii a fost reeditat la Bucureşti (1975) şi la Chişinău (1991). Lucrarea lui T. Burada constituie prima încercare de a prezenta istoria teatrului folcloric naţional, precum şi a celui profesionist. Cu regret, T. Burada n-a dispus la vremea sa de suficiente materiale pentru o prezentare mai amplă a

teatrului folcloric (minor, major).

T. Burada a condus *Almanahul muzical*, revista Arhiva, a colaborat fructuos la publicaţiile: *Buletinul Societăţii de geografie, Convorbiri literare, Epoca, Revista de istorie, arheologie şi filologie* ş. a. A fost membru al societăţii *Junimea* (din 1878), apoi preşedinte al ei (1903-1906, 1908-1914), membru al Societăţii de ştiinţe şi literatură din Iaşi ş. a. (I. Datcu, *Dicţionarul etnologilor români,* I, Bucureşti, 1998, p. 123-124). Pentru meritele sale deosebite T. Burada a fost ales membru corespondent al Academiei Române. S-a stins din viaţă la 13 Februarie 1923, la Iaşi.

Ξ **NICOLAE BĂIEŞU,** *doctor habilitat*

TALENTATUL FOLCLORIST EFIM JUNGHIETU

(ar fi împlinit 75 de ani)

A fost un folclorist cu mult har, activând entuziasmat timp de 30 de ani în domeniul valorificării bogatei şi variatei noastre culturi populare.

S-a născut la 18 octombrie 1939 într-o familie de ţărani din localitatea Petreşti, jud. Ungheni. A învăţat la şcoală şi a copilărit în anii grei de după război, de foamete, muncă în colhoz.

Studiile secundare le-a făcut la şcoala medie din orăşelul Ungheni (a absolvit în 1958), cele superioare – la Facultatea de Istorie şi Filologie a Universităţii de Stat din Chişinău (1958-1963).

Cu studii filologice superioare, s-a angajat în calitate de laborant (1963), iar peste un an a devenit cercetător ştiinţific inferior (1964-1979) în Sectorul de Folclor al Institutului de Limbă şi Literatură (astăzi Institutul de Filologie al Academiei de Ştiinţe a Moldovei). În anii 1979-1984 a deţinut funcţia de secretar ştiinţific, apoi de cercetător ştiinţific superior la acelaşi institut.

Ca şi la alţi colegi de la Academie – care practică o meserie deloc uşoară, dar foarte interesantă, nobilă – deosebim în activitatea de folclorist a lui E. Junghietu următoarele aspecte de bază: culegerea operelor populare pe teren, îngrijirea şi publicarea lor, studierea acestora.

E. Junghietu culegea folclor încă pe când era student la Universitate. Cât timp a lucrat la Academie, a participat sistematic şi activ la expediţiile folclorice. A cules – individual, dar şi împreună cu echipe de studenţi-filologi de la instituţii de învăţământ superior – numeroase (mii) texte etnofolclorice ale tuturor genurilor şi speciilor creaţiei noastre populare. A efectuat lucrul acesta în majoritatea localităţilor din ţară şi în sate româneşti din reg. Cernăuţi, Transcarpatia, Odesa, Nikolaev, Kirovograd (Ucraina), ţin. Krasnodar (Federaţia Rusă).

La începutul anilor 1990 se porniseră şi investigaţii de teren comune în Republica Moldova şi în România, la care luau parte folcloriştii de la AŞM şi de la Institutul de Etnografie şi Folclor „Constantin Brăiloiu" din Bucureşti, Institutul de Filologie „A. Philippide" din Iaşi. În echipele acestea nu lipsea E. Junghietu.

Pe hârtie şi pe bandă magnetică, înregistra explicaţii ale informatorilor cu privire la trecutul şi starea actuală a creaţiilor populare: când (aproximativ) opera folclorică respectivă a apărut în localitate, cine au fost/ sunt interpreţii ei, din ce cauză unele plăsmuiri artistice anonime au dispărut etc. Făcea fotografii, desena cele mai interesante şi mai originale obiecte de arhitectură populară ş. a.

Despre faptul că folcloristul căruia îi închinăm articolul de faţă a fost un pasionat culegător de giuvaiere populare mărturiseşte şi soţia sa, doamna Aurelia: „Oriunde neam fi dus, purta cu el un carnet în care nota tot felul de perle folclorice. Avea şi o hartă pe care însemna localităţile unde a cules folclor".

După o îngrijire exemplară, de invidiat, preda materialele etnofolclorice înregistrate la arhivă. Astfel, alături de colegii săi, E. Junghietu a contribuit esenţial la completarea, îmbogăţirea Fondului de Folclor al Arhivei Ştiinţifice Centrale a AŞM.

Aici textele etnofolclorice se păstrează, fiind de un real folos pentru cercetătorii de creaţii populare.

E. Junghietu s-a ocupat cu predilecţie de cântecele populare lirice, dar şi proverbe, zicători, ghicitori, strigături, scrisori versificate.

A întocmit şi a editat peste 20 de culegeri de folclor.

E. Junghietu a participat laborios la întocmirea, redactarea şi publicarea celor trei serii de culegeri de folclor cules la românii din Republica Moldova şi din Ucraina. Principala între acestea este *Creaţia populară moldovenească* (în 16 volume). Autor a trei volume din corpusul valoros în cauză este E. Junghietu: *Cântece populare de dragoste (1977), Strigături, amintiri şi scrisori versificate (în colaborare cu Sergiu Moraru, 1978), Proverbe şi zicători (1981).* Lucrarea colectivă s-a bucurat de o apreciere merituoasă din partea recenzenţilor din ţară şi de peste hotare.

Al doilea ansamblu de culegeri folclorice a avut drept scop publicarea creaţiilor populare conform zonelor etnografice. Nominalizez doar trei titluri: *Folclor din părţile codrilor (1973), Folclor din Bugeac (1982), Folclor din ţara fagilor (1993).* Unul din autorii celor 7 colecţii este şi E. Junghietu.

Seria a treia – *Mărgăritare* – este destinată elevilor şcolii medii. Şi aici E. Junghietu are trei culegeri: *Cinea zis doinu-doina: Doine şi cântece lirice (1981), Apele mici fac râurile mari: Proverbe şi zicători (1984), Aşa se joacă pe la noi: Strigături (1985).* Despre prima carte – *Doine...* – poetul Ion Vatamanu scria: „Efim Junghietu, alcătuitorul culegerii şi unul dintre harnicii noştri folclorişti, ne invită la o citire a sufletului şi conştiinţei poporului, adică a acelui mare autor, care nu a împrumutat melodii şi cuvinte pentru a-şi exprima destinul, ci le-a retrăit la prag, le-a suferit bărbăteşte, le-a îngânat acasă".

Efim Junghietu şi colegul Sergiu Moraru n-au rămas nepăsători faţă de operele folclorice culese în anii 1950 de către unii scriitori (G. Meniuc, P. Zadnipru, V. Roşca, P. Boţu, S. Vangheli, V. Teleucă, Gh. Madan). Pe baza acestora, cei doi folcloriști au întocmit şi au editat originala culegere *Căutătorii de perle folclorice* (1984). În prefaţa culegerii scriau: „Considerăm că lucrarea de faţă ar putea fi urmată şi de alte volume, alcătuite din fondurile Muzeului Republican de Literatură, din arhivele personale ale poeţilor şi prozatorilor noştri". Din păcate, până astăzi lucrul acesta important nu s-a făcut.

E. Junghietu a scris şi a publicat numeroase articole privind multiple teme. Unele dintre acestea au stat la temelia culegerii de articole a lui E. Junghietu – *Desluşiri* (1989).

A studiat variate specii folclorice legate de anii Războiului al Doilea Mondial, elaborând şi o lucrare monografică – *Studiu asupra folclorului moldovenesc din perioada războiului* (1941-1945) (1975). Evident, autorul nostru, ca şi mulţi alţii, în acei ani ai totalitarismului comunist, a plătit tribut „patriotismului sovietic", reflectat, chipurile, şi în folclor.

E. Junghietu a depus o muncă însemnată în calitate de coautor şi coredactor al lucrării colective *Creaţia populară:* (*Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria şi Bucovina) (1991).*

Despre lucrările lui E. Junghietu s-au scris recenzii, publicate în presa din Republica Moldova şi peste hotare (România, Ucraina, Germania, Elveţia, Finlanda).

În ultimii ani ai vieţii avea proiectat în planurile sale de perspectivă elaborarea şi editarea, în cadrul seriei *Moştenire*, a câtorva volume academice de parimii ale românilor din Republica Moldova, Ucraina şi Rusia. Efectuase, în acest scop, cercetări privind parimiile la români şi la alte popoare.

A prezentat multe comunicări ştiinţifice la întruniri ale savanţilor care au avut loc în Republica Moldova şi în alte ţări. Era prezent cu cicluri de emisiuni la radio şi televiziune.

Rezultatele obţinute de E. Junghietu s-au datorat calităţilor pe care le poseda: dragostea mare faţă de minunata cultură populară românească, extraordinara forţă de muncă, dăruire. Avea darul şi plăcerea de a vorbi frumos, corect.

A decedat la 54 de ani, pe data de 5 ianuarie 1993. A rămas de la E. Junghietu, întocmit, dar needitat, un original dicţionar de parimii în 9 limbi. A lăsat pe masa de scris teza de doctor habilitat (tot despre parimii).

Aportul valoros al lui E. Junghietu la dezvoltarea ştiinţei despre folclor este simţitor.

Soţia îşi mai aminteşte că-i plăcea să picteze, scria şi versuri – despre natură, dragoste. La petreceri el era sufletul veseliei. Ştia multe cântece.

În timpul vieţii şi post-mortem a fost distins cu premiul „Dacia" al Ministerului Culturii al Republicii Moldova (1991), premiul „Simion Florea Marian" al Academiei Române (1995). I-au consacrat articole în enciclopedia *Literatura şi arta Moldovei*: *Enciclopedie (2 volume, 1985), Dicţionarul etnologilor români* (de Iordan Datcu, 2006).

În amintirea talentatului folclorist Efim Junghietu se desfăşoară, anual, un simpozion şi un festival de creaţii populare în cadrul Liceului „Gaudeamus" din satul de baştină şi la Palatul Culturii din Ungheni. Organizarea şi desfăşurarea acestora se efectuează cu concursul folcloriştilor de la Academia de Ştiinţe, de la Centrul Naţional de Creaţie Populară din Chişinău, al lucrătorilor de la Consiliul Raional, Secţia Cultură, Primăriile din Ungheni şi Petreşti.

Ξ **OLGA LOZAN,** *profesor de pian, corepetitor, Şcoala de arte „Petru şi Ion Teodorovici", or. Leova*

Şcolile de muzică/arte sunt pe cale de dispariţie...

Citind articolul **„Corespunde nivelul de cunoştinţe cu certificatul de absolvire?"** în ***Realităţi Culturale nr. 9 (39)***, autor dna Coroi Tatiana şi activând în acest domeniu, constatez pentru a nu ştiu câta oară că problema abordată de dumneaei este foarte actuală.

Sunt de acord cu autorul şi susţin propunerea - calificarea pe niveluri a certificatelor, fiindcă de un specialist autorizat şi bine instruit în domeniu, depinde calitatea educaţiei, instruirii copiilor noştri.

Şcolile de artă /muzică au rămas în umbră şi în această situaţie suntem vinovaţi toţi!

Împărtăşesc părerea că pentru colegiile de muzică, Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice nu este benefică înmatricularea studenţilor care nu au absolvit şcoala de muzică/arte.

În acest context, menţionez că tinerii specialişti care nu au depline studii (şcolă de muzică/arte) vin în şcoli de muzică/arte să muncească şi din cauza lipsei unor cunoştinţe ne acumulate în cadrul studierii în şcoala demuzică/arte, la un moment, nu mai ştiu cum să facă şi ce să facă. Atunci, disperaţi, pleacă de răspundere şi de griji, de responsabilitate, părăsesc locul de muncă. Şi rămân cei care au peste 40-50-60 de ani cu practică, răbdare - calităţi care se formează cu anii, atât de necesare în domeniul educaţiei şi a instruirii copiilor.

Activăm în cel mai frumos domeniu - Arte, însă, cu părere de rău, fără o schimbare şi susţinerea organelor superioare, şcolile de muzică/arte sunt pe cale de dispariţie.

Cu mult respect.

Olga Lozan

Ξ **SVETLANA MIHNEA,** *profesor de canto şi dirijat coral, grad didactic II, or. Cahul*

Muzica pentru mine e un prilej de inspiraţie, dar uneori un motiv de durere

Aş vrea să fac o remarcă referitoare la articolul „Corespunde oare nivelul de cunoştinţe cu certificatul de absolvire"? Chear dacă realitatea e cam dură în ziua de azi şi trebuie să ne confruntăm cu astfel de nedreptăţi, poate cineva, totuşi, va găsi soluţii adecvate în ceea ce priveşte nivelul sau mai bine zis gradul de pregatire al elevilor care se duc la studii, la Colegiu sau, la Academie şi nu au pregatirea muzicală corespunzătoare. Dacă la Colegiu, la specialitatea Interpretare Instrumentală sunt acceptaţi copii cu pregatire muzicală şi fără, de ce nu se implimentează anumite cerinţe pentru ei, sau chear să se stipuleze competeţele corespunzatoare, deoarece, nu se ţine cont de nivelul de pregatire şi la final elevul care interpreteaza lucrări de clasa IV-a (Şcoala de muzică) şi cel cu un program la nivel de colegiu sunt apreciaţi cu aceeaşi notă. Unde este progresul? Cum stimulăm noi aceşti copii? Pentru ce unii copii trebuie să înveţe programe complicate dacă sunt notaţi cu aceeaşi notă?, diferă doar nivelul de pregătire?. Ce specialişti pregătim, pentru viitor, dacă ne ducem direct la academie numai cu doi ani de instruire? Este un lucru dureros, deoarece, învăţând la Şcoala de muzică, Colegiu şi Academie , trecând prin toate aceste trepte de pregatire minuţioasă, copii respectivi nu au nici copilarie, nici adolescenţă, deoarece tot timpul îl consacră ocupaţiei la instrumente muzicale profesate şi studiind, părinţii lor le procură instrumente ca într-un final copiii lor să fie marginalizaţi şi prin egalare primind la absolvirea instituţiei (colegiu, academie) acelaşi document, calificativ. De aceea şi aşa de „bine" se predă în şcoală obiectul Educaţia muzicală, pentru că aşa de „bine" este pregătit profesorul. Oricum, noi pedagogii, toată viaţa studiem şi nu le cunoaştem pe toate, dar o soluţie ar fi ca înainte ca să fie angajaţi în câmpul muncii ca să predea într-o instituţie să fie admişi de o comisie specială, unde să fie interogaţi cu diferite întrebări, să ştie să mânuiască instrumentul muzical, pentru că sunt la sate profesori care, în genere, nu au studii muzicale dar au ore de Educaţie muzicală şi grad didactic, şi cum credeţi ce fac elevii la această lecţie?. Şi la colegiu întâlnim profesori cu diploma de metodist în şcoală sau profesor de educaţie muzicală şi predau disciplini muzicale precum literatura muzicală, dirijat coral, canto, ş.a.m.d. Iar cei care posedăm studii adecvate nu avem unde lucra. De ce nu se ţine cont, în acest caz, de Diplomă, sa se repartizeze orele dupa specializare? Consider că este nevoie, din partea organelor responsabile de acest domeniu, de un control de rutină în şcoli şi la colegii, deoarece sunt cadre didactice care întradevăr au un bagaj de cunoştinţe larg şi sunt care primesc salariu şi nu fac nimic. Lucrul acesta se observă în timpul evoluării copiilor la concursuri de specialitate de diferite nivele. Fiind invitată, nu numai o dată, în calitate de membru al juriului la diverse concursuri, am ajuns la concluzia că există pedagogi foarte slab pregătiţi şi din această cauză suferă întreg colectivul, chear şi instituţia în care activează. Acest subiect este foarte delicat, de aceea, ar trebuie foarte bine gândit şi corect soluţionat. Totuşi, sperăm la o societate mai bună, prosperă situând în capul mesei dezvoltarea şi valoare culturii neamului.

Cu mult respect, **Svetlana Mihnea**

Ξ **ANGELA IONEL,TATIANA MITITELU,** *Secţia Cultură şi Turism Nisporeni*

„turturica cântecului popular" la baştină...

La 28 august, curent, când creştinii ortodocşi din toată ţara o sărbătoresc pe Sfânta Maria, în satul Bălăureşti, raionul Nisporeni s-a desfăşurat **Festivalul concurs naţional al interpreţilor cântecului folcloric „Maria Drăgan", ediţia a VII-a, 2014.**

Ediţia de anul acesta a fost organizată de către Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Patrimoniului Cultural Imaterial, Consiliul Raional, Secţia Cultură şi Turism Nisporeni, primăria Bălăureşti, cea care a avut grijă să renoveze Casa de cultură şi să confere o nuanţă aparte evenimentului dedicat reginei cântecului popular autentic – Maria Drăgan.

Festivalul a fost precedat de un moment de reculegere la mormântul mult regretatei interprete, iar cei prezenţi au nutrit emoţii sufleteşti faţă de acest nume de aur al folclorului nostru, unii din ei făcând parte din generaţia Mariei, precum Tudor Colac, Ion Dascăl, Petre Neamţu ş.a.

Participarea doamnei Ministru al culturii, Monica Babuc, precum şi a conducerii de vârf a raionului Nisporeni, a însemnat pentru marele public, respectul deosebit pe care îl au, pentru tot ce înseamnă tradiţie, folclor, interpreţi de valoare incontestabilă, precum este şi inconfundabila Maria Drăgan.

În cadrul festivalului au evoluat 15 exponenţi din republică şi din Romвnia. Raionul Nisporeni a fost reprezentat de tinerele interprete Adelina Bătrânu, s. Bălăureşti şi Magdalena Guţu, s. Cârneşti. Concurenţii au fost acompaniaţi de orchestra de muzică populară „Busuioc Moldovenesc", dirijată de Mihai Amihalachioaie, Maestru în Artă.

Din componenţa juriului au făcut parte: dirijorul Mihai Amihalachioaie, Maestru în Artă, preşedintele juriului; Claudia Burlacu - Şerşun, consultant la Ministerul Culturii; Diana Dicusarî, director la CNCPPCI; Ion Dascăl, dirijorul orchestrei de muzică populară „Mugurel", Artist al Poporului; Petre Neamţu, dirijorul orchestrei de muzică populară „Folclor", Artist al Poporului; Veta Ghimpu-Munteanu, realizator de emisiuni muzicale la Radio Moldova, interpretă de folclor, Maestru în Artă; Tudor Colac, doctor în filologie, cercetător ştiinţific la Academia de Ştiinţe a Moldovei; Silvia Zagoreanu, specialist principal la CNCPPCI, interpretă de muzică populară, coordonator al festivalului; Constantin Bahrin, interpret de muzică populară, realizator de emisiuni la Radio Iaşi; Aurelia Andronachi, şef Secţie Cultură şi Turism Nisporeni; Aurel Melniciuc, manager la Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Botoşani.

În urma analize minuţioase, juriul a desemnat câştigătorii Festivalului: **Premiul Mare** a revenit Mihaelei Tabură din s. Coşcodeni, r. Sângerei, acordat de Ministerul Culturii; **Premiul I** – lui Tudor Bileţchi din or. Cornești, Ungheni, acordat de CNCPPCI; **Premiul II** – Elenei Cazacu din com. Săveni, jud. Botoşani, acordate de primăria s. Bălăureşti; **Premiul III** – Adelinei Bătrânu din s. Bălăureşti, r. Nisporeni, Stelei Botez din s. Pleşeni, r. Cantemir şi lui Adrian Roşca din s. Tănătari, r. Căuşeni, acordat de Secţia Cultură şi Turism Nisporeni. **Premiul Centrului Naţional de Conservare şi Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial** l-a obţinut Tatiana Curarari din s. Scăieni, r. Donduşeni. **Premiul Primăriei Bălăureşti** – Marcelei Vuicu din s. Bulboci, r. Soroca. **Premiul Consiliului Raional Nisporeni** a revenit pământencei noastre Magdalena Guţu, s. Cârneşti. Menţiuni au fost acordate următorilor concurenţi: Galina Maleca, s. Ghetlova, Orhei; Otilia Codreanu, s. Pănăşeşti, r. Străşeni, Alexandrina Mămăligă, com. Bozieni, Hâncești, Ana – Maria Murariu, mun. Dorohoi, jud. Botoşani, Diana Vieru din Străşeni şi Ana Balmuş din mun. Chişinău.

În premieră, la festival oaspeţii au vizionat filmul documentar dedicat interpretei Maria Drăgan, regizat de maestrul Vlad Druc.

Atmosfera de sărbătoare a fost întregită cu recitalul interpreţilor Snejana Frija, Mariana Dobzeu-Mandalac, Claudia Ţibichi, Felicia Nevodaru, precum şi invitatul special Constantin Bahrin de la Iaşi, acompaniaţi de orchestra „Busuioc Moldovenesc", dirijată de Mihai Amihalachioae.

Organizatorii, participanţii şi oaspeţii festivalului au rămas surprinşi, încă o dată, de miracolul care a pătruns cântecul popular interpretat de cea care a fost şi va rămâne pururea —

„turturica cântecului popular moldovenesc".

MUZICA PENTRU EA A FOST O OGLINDĂ VITALĂ...

„Ca un fagure de miere…,
S-au dus toţi, s-au dus cu toate…."
M. Eminescu, *Epigonii*

În toamna aceasta se vor împlini 28 de ani de când Marea Artistă – Maria Drăgan, cea, care ne-a lăsat un nectar divin de muzică, în care s-a topit versul popular, s-a dus să cânte undeva în Ceruri sau poate ca pasărea Phoenix va plana din nou, la fel de sus… Maria Drăgan ne-a lăsat o moştenire spirituală bogată şi a reacţionat la bucuriile şi durerile poporului prin cântec, prin adevăratele perle: „*Leliţă Ioană*", „*Bun îi vinul ghiurghiuliu*", „*Foaie verde bob năut*", „*Vino, bade, vino*", „*Scoală, scoală, fată hăi*", „*De s-ar afla cineva…*" şi multe altele, devenind o legendă a folclorului moldovenesc, iar dramatica „*Vai, sărmana turturică…*", executată de atâtea ori la apogeul perfecţiunii şi măiestriei interpretative, i-a sporit admiraţia cunoscătorilor de muzică populară şi i-a adus celebritate, transformându-o într-o figură marcantă a cântecului folcloric.

Posedând arta succesului, interpreta Maria Drăgan a promovat folclorul românesc şi a rămas, tot timpul, credincioasă şi slujitoare vieţii, pe care a zugrăvit-o artistic, folosindu-se de versul şi melosul popular.

În esenţă, muzica pentru ea a fost o oglindă vitală, care reflecta cu fidelitate aspiraţiile personale, o *Coloană infinită,* în momentul când melodia se arăta ca o proiecţie mult mai reală a individualităţii sale. Deseori, marii artişti se ascund în spatele unor astfel de mesaje promovate prin muzică, în speranţa că atunci când spectatorii se uită la ei vor descoperi enigma.

Cântecul popular pentru Maria Drăgan a fost nu numai unul de alinare la necaz şi supărare, dar şi cel de exaltare în clipele frumoase. Din lada de zestre de astăzi, scoatem la suprafaţă destăinuirile Mariei Drăgan, ale unui om pe care cântecul l-a atras mereu spre locurile natale, care a recreat peisajul de la hora satului, care a făcut din cântec mai mult decât o pasiune şi a bătut la porţile afirmării cu adevărul strămoşesc.

Năs**cută la Bălăureşti, şi-a depozitat în bagajele sufletului cântecul părinţilor şi al copilăriei. L-a pus acolo bine, aşa cum credea ea, dar *cum a încolţit muzica populară în sufletul Mariei Drăgan şi care a fost modelul artistic care a ghidat-o pe aripile timpului ei, nu mă încumet să afirm. Ştiu că asculta muzica populară transmisă la radio,*** cânta împreună cu fetele la muncile câmpului, şi mai cunosc că au existat oameni importanţi din domeniul artistic care i-au înrâurit devenirea scenică. Printre acei drumeţi a fost şi regretatul rapsod Nicolae Sulac. Unele cântece interpretate de Maria Drăgan au fost preluate din repertoriul marilor artişti, care nu mai sunt printre noi: Maria Tănase, Ioana Radu, Ion Luican, Gică Petrescu, Ion Creţu ş.a.

Maria Drăgan a fost o actriţă, care cu vocea ei gravă, dar totodată dulce, ştia să aducă în scenă mesajul de o înaltă ţinută artistică.

Pe când activam în orchestra de muzică populară „Fluieraş", condusă de regretatul dirijor Serghei Lunchevici, am cântat deseori cu Maria Drăgan la diverse manifestări şi petreceri, acompaniind-o la acordeon. Astfel, Maria Drăgan şi-a cântat mai multe doruri: de parinţi, de satul de unde a plecat, de copilărie.

O imensă recunoştinţă vreau să aduc dnei Iustina Scarlat, ex-directorul Centrului Naţional de Creaţie Populară şi, desigur, dnei Silvia Zagoreanu, specialist principal, CNCPPCI, care au pus în valoare un nume măreţ.

La fiecare ediţie a bienalului, Marea Artistă ne cheamă la Bălăureşti să-i aducem un omagiu de melodii adunate într-un spectacol, numit Festivalul-concurs al interpreţilor cântecului folcloric „Maria Drăgan".

Sunt mândru că am stat la începuturile festivalului, în calitate de membru al juriului şi dirijor al orchestrei de muzică populară „Mugurel", cu care am acompaniat concurenţii la cinci ediţii. Vreau să adresez gândurile mele de preţuire tuturor admiratorilor Mariei Drăgan. Nu e uşor să duci mai departe ceea ce strămoşii noştri ne-au lăsat ca moştenire – folclorul şi nu oricine reuşeşte să se facă plăcut prin interpretarea cântecului popular.

Pe altarul culturii naţionale, Maria Drăgan a strălucit cu harul interpretativ. Aparţinând unui popor, unei epoci, a răspândit în lume cântecul folcloric, câştigând astfel lauri în numele farmecului acestuia.

Într-adevar, *MARIA DRĂGAN* a fost o voce minunată şi o prezenţă de frunte a zonei de Centru.

Ξ **LIDIA GONTEA,** *metodist, BPR Drochia „Iulian Filip"*

„Sufletul meu e o carte pe care-o traduc în cuvinte…"

Sub acest generic pe 3 septembrie la Biblioteca publică raională Drochia „Iulian Filip", în cadrul Festivalului Național al Cărții și Lecturii a avut loc întâlnirea cu poetul drochian Anatol Rusnac, sufletul căruia rămâne mereu dezgolit în fața sublimului cu generozitate și sinceritate, iar versurile Dumisale sunt umplute cu lumina și căldura slovei inspirate și tămăduitoare.

Sala de lectură a devenit ne încăpătoare. La întâlnire au venit liceeni, profesori, lucrători din cultură, îndrăgostiți de poezie, membrii cenaclului „Steaua de vineri"... – pese 70 de persoane.

Versurile lui Anatol Rusnac sunt „pătrunse de acel fior, care pentru orice român întruchipează infinitul sufletului său, acesta reflectându-se ca o picătură de rouă pe stibla de busuioc în zorii unei zile ce prevestește lumina și căldura soarelui. Și acest organ de cunoaștere a infinitului precum îl definea marele filozof și poet Lucian Blaga se numește – „DORUL" (Mihai Morăraș).

Anatol Rusnac are în palmaresul literar trei volume de poezie: „Pe o margine de vis", „Leagănul țărânii mele", „Ecouri albastre" și încă multe, multe versuri, scrise cu suflet, cu trăirile lui sufletești - sincere, cantabile, accesibile... Sunt sigură că poetul, în curândul apropiat, ne va bucura cu apariția unei noi culegeri de versuri.

Liceenii de la LT „ Mihai Eminescu" au venit cu un frumos recital de poezie din creația poetului, comunicându-ne stări de înaltă trăire, sentimente, emoții.

Dragi ne-a fost și grupul de liceeni din s. Pelinia, proaspeți laureați ai Festivalului Internațional de Poezie Renata Verejanu, care cu adevărat iubesc creația lui A. Rusnac, ei au declamat deosebit versuri din cugetul poetului, l-au întrebat despre planurile lui, de sănătate, la ce lucrează în prezent, i-au apreciat creația, urându-i mereu să fie inspirat de miracolul măriei sale – Poezia.

La final, Anatol Rusnac a dăruit volume cu versurile sale, cu autografe admiratorilor creației lui și tuturor participanților.

Ξ **GALINA SACALIUC,** *Biblioteca Publică Orășenească Râșcani* Ξ **CLAUDIA GHERMAN,** *Secția Cultură Rîșcani*
Ξ **TATIANA FOLIUȘNEAC,** *șeful Secției Asistență de Specialitate BPO Râșcani.*

CARTEA ȘI IMPORTANȚA LECTURII

Înțelepciunea, tristețea și bucuria lumii, toate se află în cărți. Nu vom trece prin marea cultură a lumii decât cu o carte care ne provocă să gândim, care ne deschide calea spre experiențe sufletești de neimaginat. Odată intrat în miracolul lecturii, cărțile ne prind într-un dans nesfârșit al cuvintelor și gândurilor înțelepte.

Un exercițiu de admirație închinat lecturii, nu poate continua decât prin invocarea admirativă a bibliotecilor – lăcașe de cultură unice, prin vechimea și trăiniciea lor, unde răsfoirea cărților se realizează în liniștea tainelor atractive.

Cu acest mesaj a deschis larg ușile și a primit oaspeții cu dragoste Secția Raională Cultură, Biblioteca Publică Orășenească și Biblioteca publică filiala Copii din or. Râșcani inaugurând cea de-a IV-a ediție a **Festiuvalului Național al Cărții și Lecturii** organizat sub patronajul Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO și a primei Doamne a Țării – Margareta Timofti.

Ediția actuală este o oportunitate pentru promovarea bibliotecii și lecturii, aduce un omagiu marilor scriitori și creațiilor lor care ne îmbogățesc moștenirea culturală. În acest an FNCL este consacrat poetului, prozatorului, publicistului și dramaturgului Dumitru Matcovschi, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, unul din simbolurile mișcării de renaștere națională de la noi.

Ziua de 31 august are o semnificație importantă – omagierea limbii noastre. Cu acest prilej i-au dat start mitingului din partea Consiliului Raional vice-președinții raionului Râșcani dna Galina Zamurdac și dl Alexandru Cheptănaru. Programul Festivalului a cuprins recitaluri de poezii consacrate: *Zilei Naționale „Limba Noastră"; Cărții și lecturii. Au fost prezentate expozițiile de cărți: „Dumitru Matcovschi – drum poetic prin timp"; „Scriitorii baștinașii a raionului Râșcani"; „Limba maternă – bogăția sufletului"; „Cartea e cheia științei și înțelepciunii"; Slide show despre viață și activitatea poetului Dumitru Matcovschi.*

La deschiderea sărbătorii, șefa Secției Cultură Râșcani dna Emilia Garbuz a menționat că biblioteca vine spre comunitate cu îndemnul la lectură, la asimilarea valorilor spirituale și rămâne în continuare sim-

bolul lecturii moderne, promovării cărții, protejării limbii și culturii.

Evenimentul a fost înfrumusețat și de formațiile artistice „model" „Moștenitorii", conducători Elena Crețu și Mihai Sacaliuc, „Aisedora", coregraf Ana Galagan, ansamblul de fluieriști „Andrieș" a Școlii de muzică or. Râșcani, conducător Dumitru Nogai. Au cântat interpreții de la Casa de cultură: Francesca Cucuruzneac, Vladimir Ștepu, Ana-Maria Țâbuleac, Eugenia Chiperi, Cornelia Talpă.

Colectivul dramatic „Doina", regizor Vasile Telepeț de la Colegiul Agroindustrial a propus spre vizionarea publicului un fragment din „Îngerii Roșii" de Dumitru Matcovschi. Cei care au moderat această frumoasă sărbătoare au fost Camelia Calistru și Stanislav Russu, elevii L T „Liviu Damian" din Râșcani.

Fiecare participant implicat în programul Festivalului a fost menționat cu diplomă și cartea „Eterna Carte", autor D. Matcovschi.

Direcția raională Învățământ, Tineret și Sport, în incinta Bibliotecii Publice Orășenești, a organizat concursul declamatorilor, promovând poezii consacrate limbii noastre și creației poetului Dumitru Matcovschi.

Atmosfera caldă și prietenoasă a activității ne-a încurajat să constatăm că și în acest an Festivalul Național al Cărții și Lecturii a avut un succes bine meritat, iar bibliotecile sunt și vor rămâne instituții cu ușile permanent deschise - centre eficiente de comunicare culturală și socială.

Dedicat în exlusivitate cărții, lecturii și bibliotecii Festivalul a pus accentul pe promovarea acestor trei piloni și, desigur, pe ideea atractivității vizavi de tot ce înglobează în sine termenul „biblioteca"

Ξ VALENTINA PLĂMĂDEALĂ, *director BPO „Petre Ștefănucă", Ialoveni*

Festivalul Naţional al Cărţii şi Lecturii la Ialoven

La 31 august am sărbătorit **Limba noastră cea română** devenită din 1991 **Sărbătoare Națională**. Și tot în aceiași zi a fost dat start ediției a IV- a a ***Festivalului Naţional al Cărţii şi Lecturii consacrată scriitorului Dumitru Matcovschi şi anului Integrării Europene,*** patronat de Comisia Națională pentru UNESCO și a Primei Doamne a Țării – Margareta Timofti. Biblioteca publică orășenească „Petre Ștefănucă" în comun acord cu Secţia Cultură a Consiliului Raional şi cu susținerea Primăriei Ialoveni a alcătuit programul de acţiuni, care a demarat în perioada 31 august – 5 septembrie.

Deschiderea festivalului a avut loc în Casa raională de cultură pe 31 august, la care au fost prezenţi oaspeţi de onoare din România, județul Vaslui, poeții Lidia Grosu și Nicolae Roșioru, președintele Consiliului raional dl Lilian Popescu, vicii președinți Anatolie Melenciuc, Mihai Braga și viceprimarul orașului Ialoveni – Veaceslav Cernat.

Programul a început cu vernisarea expoziţeii personale de artizanat „Tezaur național- Elena Munteanu" (s. Ulmu). Au fost prezentate și expoziții de carte „Limba maternă– floare eternă", „Poeți din Ialoveni", „Lecturi pentru timpul liber", „Dumitru Matcovschi – Poetul. Omul. Simbolul" (expunere în PowerPoint) „2014 - Anul Dumitru Matcovschi". Tombola „Cine știe, câștigă!" (întrebări-răspunsuri).

Ediția din acest an a integrat sărbătoarea cu spectacolul muzical literar prezentat de picii de la grădiniţa „Licurici". A urmat un colaj literar „Dor de viață" cu Valentina Josu și Nadejda Rezanu din Zămbreni, membri ai cenaclului „Faur". Prezenți în scenă au fost membrii colectivului teatral „Incognito", Casa raională de cultură (conducător - Galina Castraveț) cu secvențe din piesa „Pomul vieții" de D. Matcovschi. A atins cele mai adânci strune a inimilor spectatorilor, „Îngerii roșii", poezie recitată de Elena Bivol (s. Răzeni).

În continuare s-au perindat lansările de carte ale poeților Lidia Grosu cu volumul „Lumina golului" și Nicolae Roșioru cu „Celebra uitare". Ne-a bucurat mult prezența interpreților de muzică ușoară: Nicoleta Cotorobai cu piesa „Pentru ea"; Alexandrina Neghin , cu cântecul „Sărut femeie, mâina ta" și Anatolie Cheaburu în debut cu melodia „Nemuritoare limbă maternă"(versuri Viorel Cucu, muzică Anatol Cheaburu).

Adevărați prieteni ai cărții și bibliotecilor au devenit pe parcursul a peste șase decenii mii de cititori, care din tată în fiu au știut să ne calce pragul, să se informeze și să promoveze dragostea de carte și lectură. Nouă din cei mai buni dintre ei au fost menționați cu testimonii de către Lilian Popescu, președintele raionului Ialoveni în cadrul concursului „Cel mai activ cititor", iar în cadrul concursului „Cea mai bună familie cititoare" a ieșit

învingătoare familia Vasilița.

La 2 septembrie în sala de lectură a BPO „Petre Ştefănucă" a fost desfăşurat medalionul aniversar „Liviu Rebreanu- romancierul literaturii române" cu participarea elevilor cl. XII-a de la liceul „Petre Ștefănucă„ Ialoveni, profesoară Tatiana Chiruța.

La 3.09. la filiala „Nicolae Titulescu" s-a desfasurat o oră de informație „Ești copil, ai drepturi" cu participarea elevilor cl. a IV-a „B" de la liceul „Andrei Vartic" (moderatoare Diana Stegarescu, bibliotecar).

BPO „Petre Ștefanuca" pe data de 4.09 a organizat prima sesiune „Biblioteca modernă " din cadrul programului Novateca, pentru primii zece bibliotecari din raion. A participat dna Lidia Kulikovschi, lector universitar, şefa Departamentului Cercetare la BM „B.P.Hașdeu".

O oră de revelație a organizat filiala copii „Spiridon Vangheli" (5.09.14), oră muzical-literară „Patria mea de ieri, de azi și de mâine" dedicată poetului Dumitru Matcovschi, cu participarea liceenilor de la liceul „Andrei Vartic", cl. X-XII. S-au recitat și poezii din creația poetului, urmate de piese muzicale. Spectatorii au rămas surprinși de secvențele din piesa „Troița"(după D. Matcovschi) în interpretarea M. Ganganu și I. Suvac. Praticipanților li s-au oferit pliante, cadouri.

Juriul FNCL, etapa locala, în urma jurizării au înaintat la concursurile naţionale, anunțate de organizatori formularele învingătorilor.

Din numele colaboratorilor bibliotecii „P. Ştefănucă" şi a filialelor sale ţinem să mulţumim Consiliului raional Ialoveni, Secţiei Cultură şi Primăriei oraşului Ialoveni pentru încredere, sprijin la organizarea acestui festival, iar prietenilor, beneficiarilor, tuturor oamenilor de bună credinţă pentru parteneriat şi susţinere.

Ξ **MARIA ROMANCIUC,** *specialist principal DCTST.*

...să unim toate colțurile Moldovei

prin muzică și poezie spre dăinuirea neamului...

„Dragostea de Patrie, firește,
Nu se țipă, pentru că e sfântă,
Ea se poartă-n suflet, se trăiește
Dragostea de Patrie se cântă".
D. Matcovschi.

Cele mai mari sărbători naționale – „Ziua Independenței" și „Limba noastră" au fost marcate, la Ștefan Vodă, prin numeroase activități culturale: miting festiv cu depunere de flori; parada portului popular; expoziție-târg de artizanat; icoane pe sticlă, lemn, care au avut ca principal personaje iconografice pe Sfânta Maria și Marele Voievod Ștefan cel Mare; bucătăria tradițională; vernisajuri peisagiste, de cărți, foto.

Deosebite de alți ani, aceste două sărbători s-au desfășurat prin prisma numelui și operei lui D. Matcovschi, poet martir și Om vrednic, care a avut întotdeauna bărbăția de a lupta de unul singur împotriva strâmbătăților istorice. Opera lui D. Matcovschi constituie un patrimoniu cultural valoros, care a marcat atât literatura autohtonă, cât și muzica, teatrul, cinematografia, care semnifică dragoste și mândrie de Patrie, de neam, de limbă, deaceia Direcția Cultură, Tineret, Sport și Turism a dat start **Festivalului concurs de Cântec și Poezie patriotică**. Obiectivul principal al evenimentului a fost cântecele pe versurile poetului și poezia sa nemuritoare.

Scopul festivalului: promovarea și încurajarea talentelor locale, atât în arta interpretativă, cât și cea de autor (nominația „Creație proprie"); promovarea talentelor locale la nivel republican și desigur educația patriotică, dragostea de țară.

Festivalul s-a desfășurat în două etape:

— 27 august, în parcul or. Ștefan Vodă, au răsunat cântece pe versurile poetului promovate de cei mai valoroși interpreți vocali și ansambluri de muzică ușoară din raion. S-a cântat „plaiul, venit din rai", „Dulcea

Patrie", „Satele Moldovei", „Chișinăul meu cel mic", „Casa părintească", „Focul din vatră", „Basarabia", „Mama", „Toamnele", „Pădure verde, pădure deasă", „Părinții". Publicul a fost chemat să-și iubească țara, să se „bucure de prieteni și de frați" și niciodată să nu uite că „nicăieri în lume ca la noi acasă, soarele-i mai soare, pâinea de pe masă", a fost alintat cu dragostea cea mare, plimbat „cu carul mare", a dansat „Tangoul bunelor speranțe", s-a întâlnit cu „Prietenii", și-a amintit de trecut „Cu numele tău". Participanții în concurs au creat o atmosferă de sărbătoare, iar flacăra din inimile lor au vindecat sufletele și au dat speranțe că această țară are viitor frumos prin puterea cântecului și a cuvântului lui D. Matcovschi. La nominația „Cântec" cei mai buni au fost formațiile „Avantis", s. Talmaza, „Ton", s. Volintiri, „Noroc" s. Marianca de Jos, „Activ", s. Viișoara, interpreții Ludmila Zagoreț, Tina Verebcean, Nicolae Grosu, Tatiana Cernean, Nicolae Stamati, Galina Gârjeu. Sperăm că artiștii noștri, Dorel Cociu (locul I) și Alecsandru Lazarev (locul II) vor cuceri și publicul republican la Vadul Rașcov.

La nominația „Creație proprie" locul I i-a revenit maiestrului Andrei Bezusenco, s. Tudora, pentru cântecul „Dor de-acasă", interpretat de Igor Rusu, artist emerit, prezent la festival. Grație acestui interpret cântecul este ascultat de toată țara, iar sărbătoarea a fost mai frumoasă prin vocea sa inconfundabilă.

O altă piesă ce s-a bucurat de succes („Creație proprie") și s-a învrednicit de locul II a fost „Plai natal" semnată de Leonid Caijbârnă, s. Talmaza.

— 31 august, în scena școlii de Arte „Maria Bieșu", după mitingul festiv, depuneri de flori la bustul lui M.Eminescu, s-a desfășurat cea de-a II-a etapă a festivalului unde cei mai talentați declamatori au adus publicului zbuciumul sufletesc al marelui poet. Aici au răsunat omagii Țăranului și Pâinii, Marelui Eminescu, Femeii, Părinților, Istoriei, Poporului, au fost biciuite nedreptățile sociale și politice. Cei mai buni s-au învrednicit de diplome și cadouri: Svetlana Agachi (locul I) pentru lucrarea închinată lui Eminescu; Iuliana Bolozan (locul II) - „Plânge o femeie pe un mal de ape"; Filip Corceac (locul III) - poezia „Popor".

La nominația „Creație proprie" cei mai buni au fost Ion Vascan (s. Cioburciu), Olga Ceapchii (Ștefan Vodă) și Eudochia Bulai (s. Răscăieți"), au cântat plaiul, poetul și limba maternă.

„O sărbătoare cu adevărat de suflet pentru public au creat toți participanții" – mesajul atât al juriului, cât și a președintelui raionului dl V. Buzu, prezent în sală.

Sperăm să ajungem cu talentele noastre și la Festivalul Republican de Cântec și Poezie „D. Matcovschi" la vatra poetului – Vadul Rașcov, să unim toate colțurile Moldovei prin muzică și poezie spre dăinuirea neamului.

Sărbătoare la Țipala

Ξ **LUDMILA ZGÂRCU,** *șefa BP Țipala, Ialoveni.*

În ziua de 31 august am marcat, prin mai multe evenimente, sărbătorile naționale: „**Ziua Independenței"** și **„Limba Noastră",** desfășurate pe stadionul satului**.**

Sărbătoarea a început cu imnul Republicii Moldova și mesajul de felicitare a primarului comunei dl Ilie Castraveț.

Locuitorii comunei Țipala au fost onorați cu prezența oaspeților: ex deputații în Parlamentul anilor 90 dnii Tudor Țopa, scriitor, cavaler al Ordinului Republicii, autor a 65 de cărți, Nicolae Schitco, directorul fundației „Draghiște", editor, membru al Uniunii Scriitorilor și Jurnaliștilor, autor a 5 cărți, Mihail Cotorobai, semnatar al Declarației de Independență și **Ion Ilieș,** directorul Centrului de Seismologie din republică. Ei au fost întâmpinați cu multă voie bună de administrația publică locală, care a investit mult suflet la organizarea și desfășurarea festivității.

Cu un recital de poezie, consacrat evenimentelor respective au venit copiii de la grădinița „Ghiocel" care au răvășit emoții deosebite și aplauze printre spectatori. Sărbătoarea a demarat cu un program artistic prezentat de elevii Liceului Teoretic și ansamblul folcloric „Oleandra", care au încântat spectatorii cu versuri despre limbă și cântece culese de la bătrânii satului. E minunat că acești oameni contribuie la ocrotirea marilor valori pe care le-au obținut strămoșii veacuri de-a rândul. Muzica și dispoziția bună nu a lăsat indiferenți sătenii adunați la sărbătoare, ei au dat mână cu mână și au înaintat în horă, colorând sărbătoarea în cele mai atrăgătoare nuanțe. A avut loc și lansarea cărții: „Țipala și sătenii săi", la care au contribuit Biblioteca Publică și elevii cl. A IX-a: Felicia Ghețiu, Valeria Cibotari, Irina Musteață, Mădălina Groza.

Monografia satului Țipala editată în 1000 de exemplare a apărut recent, autorii căreia sunt: Tudor Țopa, Nicolae Schitco, Cristina Dănuța. Dumnealor au făcut un rezumat asupra monografiei, care este un ajutor în calea cunoașterii istoriei strămoșilor - piatra de temelie a istoriei comunii noastre. N-au lipsit de la sărbătoare nici acțiunile sportive: trânta la cocoș si berbec, fotbalul. Sărbătoarea s-a încheiat cu Hora satului care a durat până târziu.

Dragostea unde s-adună îi doar joc și voie bună...

Ξ **SERGIU BULGARI,** *sp. la Direcția Cultură, Tineret, Sport și Turism, Ștefan - Vodă*

La data de 22 iunie în faimoasa pădure de poveste Nighicea din s. Popeasca, Ștefan-Vodă, a avut loc Festivalul concurs de folclor **„În poiana dorului”,** ed. a III-a, organizat de către Consiliul raional Ștefan-Vodă, Direcția Cultură, Tineret, Sport și Turism și primăria Popeasca. În cadrul evenimentului sau perindat alese cântece folclorice ce caracterizează cel mai pur sentiment al omenirii - dragostea. Colectivele folclorice din r. Ștefan – Vodă, din opt localități, precum și din raioanele Ialoveni și Cimișlia au sosit într-un alai atunci când roua dimineții abia începu să se evapore prin arborii seculari emanând un puternic miros de iarbă verde. Se vede că acest miros dar și glasul dulce al interpreților au ademenit lume bună, îndrăgostită de melosul popular de dragoste și dor. Evenimentul așteptat cu sufletul la gură de către săteni și oaspeți a demarat cu salutul primarului localității - Chiril Cojocari, a președintelui raionului - Vasile Buzu, vicepreședintelui - Nicolae Orlov și a reprezentantului guvernului - Vitalie Rusanovschi. După care, ecoul bătrânii Nighicea a dus cântecele celor veniți la festival hăt peste hotarele raionului. Evoluarea artiștilor a fost apreciată după merit de către spectatori prin multitudinea de aplauze și de un juriu competent căruia îi venise greu să decidă cui îi va reveni marele premiu datorită tezaurului bogat de cântece mai vechi, mai noi, dar cântate cu mult suflet de artiștii amatori. Astfel se vede că nu doar talentul ci și spiritele dragostei din poiana dorului iau ajutat pe cei din **s. Ialpujeni r. Cimișlia** să obțină **premiul mare** al festivalului la secțiunea *formațiuni folclorice*, publicul fiind deosebit de încântat de prestația acestora, chiar și cei mai înstăriți nu au ezitat să-și încordeze picioarele pentru a se prinde într-un joc țărănesc. **Locul I** a fost deținut de formația**, Vatra”** s. Popeasca. **Locul II** a revenit colectivului **„Geto-Dacii”,** s. Horești, Ialoveni. Pe **locul III** s-au clasat ansamblurile folclorice **„Craii”,** s. Talmaza și **„Basarabenii”,** or. Ștefan-Vodă. La secțiunea *soliști vocali*, **locul I** a fost ocupat de către **Cristina Pânzari – Bațura**, s. Ialpujeni, Cimișlia, **locul II** la obținut **Dorel Cociu** din s. Carahasani, **locul III** a fost împărțit de **Serafim Bondari** s. Crocmaz și **Ghenadie Coceban**, s. Volintiri. Cu **mențiuni** și cadouri sau ales **Tatiana Mețelea,** s. Ialpujeni, dar și primarul localității Ruseștii Noi, Ialoveni dl **Pavel Codreanu**. Pe parcursul evenimentului dl Anton Port, renumit meșter cioplitor în lemn din s. Popeasca începu să hoinărească prin poienița dorului căutându-și, cum menționa el, instrumentele muzicale necesare pentru a evolua. Mare a fost uimirea multor prezenți la festival când sa aflat că acestea de fapt sa dovedit a fi câteva frunze de nuc cu care meșterul ca prin magie ne-a cântat. Nu a ezitat să-și demonstreze talentul nici la cântatul din fluier, din ocarină - instrumente care cu mâinile lui și le-a meșterit fiind astfel unicul interpret ce a fost menționat cu diplomă și cadou de preț la secțiunea *soliști instrumentiști*. Printre invitați a fost prezent și dl Grigore Teslaru, scriitor din or. Ștefan –Vodă care a venit cu cartea sa de proză, „Poiana Dorului” inspirată în cadrul celei dea II-a ediții a festivalului. Fiecare colectiv artistic sa bucurat de un exemplar al cărții adus în dar de către scriitor. Oaspetele de onoare a festivalului - Maria Țărnă, artista emerită a menționat că unicul lucru ce mai dăinuiește în virtutea tuturor problemelor cu care ne confruntăm astăzi este cântecul popular care încă mai germinează ca un grăunte dând roadă întru păstrarea identității noastre. Interpreta a venit cu un recital de muzică populară făcând publicul și membrii formațiunilor să se avânte într-o horă a omeniei. Festivalul sa dovedit a fi o adevărată sărbătoare de suflet atât din punct de vedere al prestațiilor scenice cât și al receptivității publicului, acesta depănând amintiri frumoase legate de pitorescul colț de rai - Nighicea.

60 de ani — *o vârstă primăvăratică...*

S-au scurs anii, timpul a perindat, oamenii au devenit alții, numai Măria Sa Cartea a rămas aceeași – izvor nesecat de litere, iar biblioteca – universitate a viselor noastre, templu al învățăturii.

Anul 2014 pentru Biblioteca Publică din com. Ocnița este unul important – **60 de ani de la fondare.** În legătură cu aceasta, la 05.09 a avut loc o sărbătoare de suflet cu genericul **„Dumitru Matcovschi-simbol al Basarabiei"**, la care au fost invitați ex-bibliotecarii care și-au adus aportul în dezvoltarea bibliotecii respective pe parcursul istoriei ei.

Activitatea a început cu un moment de comemorare a lui D. Matcovschi, apoi au răsunat melodii pe versurile poietului, poiezii.

Dna Liudmila Vornicesco, șefa instituției în cauză a vorbit despre biblioteca de azi și problemele întâlnite de ea timp de 18 ani de când muncește aici. Cu ochii înrourați multstimata Doamnă ne-a recunoscut că atunci când durerea sufletească o apasă se regăsește aici, între aceste rafturi grele de cărți ștergându-le, în așa mod alinându-și moralul și fiind înțeleasă de cuget prin menirea de a semăna înțelepciune. Activitatea întreținută de dumneaei în bibliotecă, felul ei de a fi om de omenie cu spiritul ce luminează mințile ne îndeamnă să-i fim recunoscători acordându-i plecăciuni cu mulțumiri alese pentru că orice mișcare a ei exprimă dragoste și responsabilitate. Ea este fondatorul mai multor formații artistice printre care și recunoscutul ansamblu folcloric „Ocniceanca", clubulrile „Femeia", „Mâini dibace" și „Îmbrățișează condeiul". Doamna Ludmila este mereu cu zâmbetul pe buze și în suflet, emană multă energie și patriotism, prețuiește cu adevărat omul simplu dar și personalitate. Datorită acostor și nenumăratelor calități ce o situează printre oamenii daragi comunității, băștinașii vin la bibliotecă chiar și atunci când lucrul câmpului este în toi.

În cadru evenimentului sărbătoresc dl Andrei Țopa, vicepreședintele raionului Ocnița a înmânat bibliotecii o scrisoare de felicitare de la Președintele Raionului dl Ion Tomai, iar colectivul Secției Cultură în frunte cu dna Ludmila Belonoșca a donat bibliotecii doua seturi de carte, felicitări deosebite și un cadou special, deasemenea felicitări și daruri a propus și dna Maia Taraban, directorul bibliotecii orășenești, iar dl primar de Ocnița a venit cu multe cadouri și flori pentru toți cei prezenți.

Cu această ocazie mai menționăm și faptul că dna Liudmila Vornicesco a participat la Concursul Internațional de Poiezie Renata Verejanu, unde a obținut Premiul Special al Academiei Europene și o medalie.

La activitate au fost menționați cu diplome și cadouri de preț din partea primarului V. Manoil cei mai buni activiști ai bibliotecii: locul I – Ana Cebotari, în vârstă de 75 ani, cea mai cititoare familie – Costeniuc și Iațco, ei sau bucurat de daruri din partea primarului și a bibliotecii.

Am plecat de la această sărbătoare cu o bucurie în suflet, că mai sunt oameni care prețuiesc cartea și rolul biblotecii în societate.

Succese, sănătate, răbdare și cât mai multe activități frumoase și de folos.

„Dacă doriți să obține-ți cheia succesului pierdeți-vă în labirintul cărților și sorbiți lacom din nectarul cunoștințelor"!

Cu mult respect,

Colectivul de femei prezente la sărbătoare.

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

FEP Grafema Libris s.r.l.
Cod fiscal 1003600038636
Cont/decontare 22244011092
Cod plătitor TVA 0402143
BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru
cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.
Cod fiscal 1009600037527
Cont/decontare 222490100004601
BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău
cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,
str. București 68, etajul 3, of. 313.
tel/fax: (022) 202-555; 202-553.
mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

LITERATURĂ DE SPECIALITATE ŞI BELETRISTICĂ

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
	ISTORIE • TEORIE ARTE		
1.	**Abecedarul muzicii și solfegiul** (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	**Abecedarul muzicii și solfegiul** (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	**Literatura Muzicală** (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnoveanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	**Literatura Muzicală** (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnoveanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	**Arta Muzicală din R.M.** Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	200
6.	**Muzică etnică: tradiție și valoare** V. Ghilaș	296 p.	20
7.	**Învățământul Muzical în Moldova** Gleb Ciaicovski–Mereşanu	276 p.	20
8.	**Estetica romanței** (studiu), Andrei Tamazlâcaru	178 p.	20
	MELODII FOLCLORICE		
8.	**Alină dorule alină** (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	150
	PARTITURI ORCHESTRE POPULARE		
9.	**Melodii de pe coline vol.II** (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	30
	PARTITURI CORURI		
10.	**Ține-mă dorule lin** (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	30
11.	**Cântece de dor** (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	30
12.	**Plaiul meu** (coruri), Victor Nevoie	126 p.	30
13.	**Nouă azi ne-a răsărit** (colinde de Crăciun)	146 p.	30
14.	**Nu poți da timpul înapoi...** (romanțe), Ianoș Țurcanu, Svetlana Badrajan	58 p.	20
15.	**Mi-e dor de-o seară cu romanțe** (romanțe), Galina Furdui	620 p.	150
	CÂNTECE ŞI VERSURI		
14.	**Și îngerii ca omul plâng** (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	20
15.	**Gânduri țesute-n suflet** (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	20
	MONOGRAFII • CELEBRITĂȚI		
16.	**Grigore Grigoriu** (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	100
17.	**Nicolae Sulac** (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
	Un veac de dor matern (viața și activitatea maetrsului Ion Dolănescu), Ion Proca	304 p.	100
19.	**Poiana cu heruvimi** (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	40
	BELETRISTICĂ		
	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	20
20.	**Din cartea copilăriei** (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
21.	**Alfabetul Vesel** (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
22.	**Ce ascund cuvintele** (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	30
23.	**Carte de dragoste** (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	20
24.	**Viespea** (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	10
25.	**Cetatea de Cuvinte** (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	70
26.	**Cinegetica** (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	70

Nr.	Denumirea	Pagini	Preț (lei)	Telefon
1.	**Culegere de creații corale a compozitorilor români.** Vol. I Elena Condorache	120 p.	50	067373576

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Şcoli de muzică	Preţ (lei)
1.	Registrul de evidenţă a activităţii Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	14
2.	Registrul de evidenţă a activităţii formaţiei artistice de amatori (aprobat Ministerul Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	14
3.	Registrul general de evidenţă a reuşitei elevilor (pentru director)	14
4.	Registrul de evidenţă a şarjei pedagogice pentru profesori şi corepetitori	14
5.	Registrul de evidenţă a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenţei şi reuşitei elevilor la disciplinele de grup	7
7.	Catalogul frecvenţei şi reuşitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidenţă a lecţiilor asistate	10
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziţii, examene	10
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	10
13.	Registrul proceselor–verbale ale şedinţelor secţiilor	10
14.	Registrul de evidenţă a frecvenţei profesorilor la serviciu	10
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preţ (lei)
1.	**Registrul mişcarea fondurilor**	A4, 150 p., ofset	14
2.	**Registrul inventar**	A4, 200 p., ofset	25
3.	**Caiet de evidenţă a activităţii bibliotecii**	A4, 60 p., ofset	14
4.	**Caiet de evidenţă a documentelor recepţionate în schimbul celor pierdute**	A4, 50 p., ofset	9
5.	**Fişa cititorului**	A5, ofset 1+1	0.10
6.	**Adaos la formularul cititorului**	A5, ofset 1+1	0.10
7.	**Fişa catalog** (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	**Fişa catalog** (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	**Fişa cărţii**	8x11, ofset	0.05
10.	**Fişa evidenţei zilnice**	A4, ofset	0.18
11.	**Fişa de evidenţă a ziarelor**	8x11, ofset	0.05
12.	**Fişa de evidenţă a revistelor**	8x11, ofset	0.05
13.	**Despărţitoare catalog** (de centru)	carton 250 g. ştanţate	0.5
14.	**Despărţitoare catalog** (de dreapta)	carton 250 g. ştanţate	0.5
15.	**Despărţitoare catalog** (de stânga)	carton 250 g. ştanţate	0.5
16.	**Despărţitor de poliţă**	carton tare	4
17.	**Fişa de înscriere la bibliotecă**	carton 220 g.	0,2
18.	**Fişa contract**	carton 220 g.	0,4

Editura „Notograf Prim“ s.r.l.
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

Adresa: or. Chişinău, str. Bucureşti, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 22-37-86, 20-25-53
Tel./Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: notografprim@gmail.com
grafemalibris@gmail.com

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂŢI CULTURALE”, NR. 10 (40)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonaţi	Inst. de cultură	Responsabil de ediţie (zonal)
În funcție de proporția, abonați-instituții de cultură				
1	**Bălţi**	**41**	23	Vera Caraulan (0231) 25 083
În funcție de numărul abonaților				
1	**Ialoveni**	**64**	61	(0268) 26 004
3	**Edineţ**	**42**	92	Rodica Popa (0246) 22 648
4	**Orhei**	**44**	127	Gheorghe Guriuc (0235) 22 648 Lidia Sitaru (0235) 23 684
5	**Ungheni**	**41**	126	Eugenia Baroncia (0236) 22 648
6	**Fălești**	**38**	122	Grigorie Budu (0259) 22 648
7	**Călărași**	**32**	90	Sergiu Cojocaru (0244) 20 840
8	**Criuleni**	**32**	61	Valentina Bobeico (0248) 22 323 Maria Rapcia
9	**Râșcani**	**34**	99	Emilia Garbuz (0256) 22 648
10	**Șoldănești**	**36**	64	Grigore Zănoagă (0272) 24 310
11	**Hâncești**	**33**	118	Ion Tulbu (0269) 23 070
12	**Strășeni**	**27**	71	Vera Schirliu (0237) 22 244
13	**Glodeni**	**27**	69	Vecislav Barat (0249) 22 648
14	**Căușeni**	**22**	84	Fiodor Garaba (0243) 22 486
15	**Nisporeni**	**21**	68	Aurelia Andronache (0264) 23 711
16	**Anenii Noi**	**16**	72	Vasile Moroșanu (0265) 24 349
17	**Rezina**	**21**	73	Angela Racu (0254) 24 412
18	**Briceni**	**18**	68	Ilie Zagorciuc (0247) 22 648
19	**Telenești**	**21**	97	Pavel Casian (0258) 22 648
20	**Soroca**	**19**	125	Grigore Bucătaru (0230) 23 124
21	**Cimișlia**	**17**	74	(0241) 22 648
22	**Florești**	**17**	119	
23	**Dubăsari**	**14**	34	Valentina Semionov (0248) 44 753
24	**Cantemir**	**14**	92	Nicolae Efticov (0273) 22 648
25	**Cahul**	**13**	103	(0299) 22 255
26	**Ștefan-Vodă**	**20**	67	Valentina Uță (0242) 22 648
27	**Drochia**	**11**	81	Petru Ababii (0252) 22 648
28	**Dondușeni**	**13**	48	Liuba Dănuţă (0251) 24 272
29	**Leova**	**7**	70	Mihai Suruc (0263) 24 175
30	**Sângerei**	**12**	99	Valeriu Rusu (0262) 21 898
31	**Chișinău**	**12**	68	
32	**Ocnița**	**7**	68	Ludmila Belonoșca (0271) 21 429
33	**Basarabeasca**	**4**	25	(0297) 21 043
34	**Taraclia**	**1**	52	
35	**UTAG** (Ceadâr-Lunga)	**0**	81	

Total tiraj: 811 ex.

DIPLOME de la 5 lei per exemplar + design
INVITAŢII de la 3 lei per exemplar + design
AFIŞE de la 1 leu per exemplar + design
BUCLETE de la 8 lei per exemplar + design
ECUSOANE de la 1 leu per exemplar + design
CĂRŢI DE VIZITĂ de la 1 leu per exemplar + design

la București. În 1945 decide să studieze compoziția și să-și desăvârșească tehnica interpretativă la Conservatorul de la Chișinău (în prezent - Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), unde îi are ca profesori pe distinșii L.Gurov și .P.Mesniaev. A fost solist al Studioului de Operă din Chișinău, membru al trupei Teatrului Muzical-Dramatic „A. Pușkin" (în prezent - Teatrul Național „M. Eminescu" din Chișinău), solist al Filarmonicii din Kemerovo (Rusia), solist la Radio și Televiziunea Națională, membru al Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova, vice-președinte al Uniunii Compozitorilor din RSSM, profesor de canto la Școala medie de muzică din Chișinău, profesor la Colegiul de Muzică „Ș. Neaga" și la Institutul de Arte „G. Musicescu". S-a stins din viața la 24 august 1974 la Chișinău, iar numele său îl poartă astăzi Școala de Arte din Chișinău și concursul care îi valorifică personalitatea atât de importantă pentru cultura românească.

În perioada 1 - 6 aprilie 2014 în incinta Filarmonicii Naționale "Serghei Lunchevici" din Chișinău s-a desfășurat cea de a VIII-a ediție a Concursul Internațional de Canto Academic "Alexei Stârcea", concurs memorial ce omagiază creația și personalitatea unui valoros compozitor si interpret al culturii naționale. Posibilitatea organizării și reanimării acestui concurs (se știe doar că timp de câțiva ani acesta nu a avut loc) se datorează Filarmonicii Naționale "Serghei Lunchevici", Institutului Cultural Român "Mihai Eminescu" și Primăriei Municipiului Chișinău. Privind printr-un unghi retrospectiv, vom aminti că inițial ideea desfășurării și inaugurării unei astfel de manifestații cât și realizarea acesteia, s-a datorat Uniunii Muzicienilor, Ministerului Culturii al R.Moldova, Conservatorului de Stat *G.Musicescu*, Comisiei Naționale a R.Moldova pentru UNESCO, Departamentului culturii, și Departamentului învățământ, știință și sport al mun. Chișinău. Concursul "Alexei Stârcea", care și-a trăit cea dintâi ediție în 1987, a fost indubitabil primul concurs dedicat competiției vocale, acesta având ca scop dezvoltarea culturii muzicale în general, creșterea etalonului la mărimea profesionalismului, îmbogățirea repertoriului interpreților cu noi pagini muzicale. Concursul dat a servit ca pistă de lansare pentru mai mulți intepreți, nume viabile în cultura muzicală autohtonă: Larisa Bruma, Natalia Gavrilan, Inna Losi, Valeriu Cojocaru, Andrei Donos, Iurie Gîscă, Rodica Picirianu, Eugen Fomenco, Angela Țurcan, Viorel Zgardan, Tatiana Costiuc.

Anul acesta, 16 participanți din R.Moldova, România și Ucraina au fost antrenați în competiție pentru a-și etala talentul. În cele două etape aceștia au prezentat arii din opera "Eroica Baladă", romanțe de Alexei Stârcea și lucrări apartenente compozitorilor universali. Însă în finala concursului au răsunat doar opt - cele mai minunate voci, iar prestațiile finaliștilor au fost evaluate de membrii juriului, personalități notorii ale culturii muzicale: Andrei Yurkevici – prim dirijor la Teatrul Național de Operă și Balet "Maria Bieșu", Mariana Colpoș – solistă la Opera Națională București, Marian Stârcea-compozitor, Maestru în Artă, Artist al Poporului, Iurie Florea - dirijor la Opera Națională București, și președintele juriului, ilustrul cântăreț de operă, personalitate marcantă a culturii muzicale autohtone - Mihail Muntean, Artist al Poporului. Astfel, în urma deciziei membrilor juriului premiile au fost acordate în felul următor: premiul I i-a fost oferit unei prezențe scenice memorabile, plină de artistism, ardoare și carismă – Ana Morari. Pe poziția I s-a plasat și Nicolae Vascauțan, Laureat al Concursurilor Internaționale din România și R.Moldova. Cu certitudine, prestația deosebită a Nataliei Tanasiiciuc, deținătoarea premiului II și a premiului special din partea juriului, a fost determinată de interpretarea temerară a lucrării selectate pentru concurs de către solistă, precum și de vocea-i concludentă. Contratenorul Vadim Mitreaev din Ucraina, la fel deținătorul premiului II, a captivat juriul și publicul prin timbrul său deosebit. De artistism înalt și de joc actoricesc, de interpretare subtilă plină de delicatețe, grație și impetuozitate, talent și avânt tineresc au dat dovadă prin prestațiile lor deținătorii premiului III: Vitalie Cebotari, Olga Guțî și Dumitru Mîțu.

A devenit o tradiție ca la fiecare ediție a Concursului să se ofere Premiul Special al familiei Stârcea. În acest an acest *Premiu Special pentru interpretarea reușită a creației lui Alexei Stârcea* a fost înmânat concurentei din Ucraina- Galina Khodakivska, care a prezentat *Aria Domnicăi* din opera „Eroica Baladă" . De asemenea, încă un premiul special, a fost oferit de Asociația Moldo-Germană "Kulturverein" finalistei Olesea Roman.

Promovarea culturii muzicale, a artei naționale, a tinerilor talente, reprezintă o plenitudine a scopurilor decisive și principale, care stau la baza unei dezvoltări sănătoase a vieții culturale muzicale. Alături de alte manifestări, spectacole, festivaluri, concerte de valoare organizate în R.Moldova, Concursul „Alexei Stârcea", reprezintă încă o treaptă în ascensiunea spre sporirea frumosului. Important e să nu fie ultima….

Daniela Ceban

tinerelor vedete cunoscute departe de hotarele republicii: Alexandra Conunov-Dumortier, Ilian Gîrneț, Ionel Manciu, Valentina Naforniţa, Mariana Bulicanu, Andrei Jilihovschi etc..

Majoritatea programelor simfonice din cadrul Filarmonicii sunt dirijate de maestrul Mihail Agafiţa, Director artistic şi prim dirijor al Orchestrei Simfonice, un tânăr cu capacităţi dirijorale neordinare. Graţie politicii repertoriale şi de colaborare intensă cu mari personalităţi, Orchestra Simfonică şi CCA „Doina" realizează programe cu dirijori invitaţi precum P.Strub (Germania), O.Calleya (Spania), care trezesc interes şi aprecieri binemeritate din partea spectatorilor, aceasta devenind o practică de perfecţionare profesionistă pentru muzicienii şi interpreţii noştri.

Totodată Filarmonica susţine iniţiativă nobilă a Uniunii Compozitorilor şi Muzicologilor de a organiza concerte omagiale cu genericul *In Memoriam* reputaţilor compozitori moldoveni - Alexei Stârcea, Valeriu Poleacov, Leonid Gurov şi a. De asemenea, în cadrul Filarmonicii, cu participarea Orchestrei Simfonice, s-au realizat serate de creaţie ale valoroşilor compozitori şi muzicieni Oleg Negruţa, Teodor Zgureanu, Nicolae Dohotaru şi ale altor personalităţi notorii.

O filă aparte în activitatea noastră o constituie colaborarea cu Uniunea Muzicienilor din Republica Moldova: două ediţii ale Concursului Internaţional al Interpreţilor de Operă „Maria Bieşu", Concursul Internaţional de canto academic „Alexei Stârcea", Concursul Naţional al Interpreţilor cântecului folcloric „Tamara Ciobanu", Concursul de Interpretare Instrumentală „Barbu Lăutaru", Concerte de binefacere şi multe alte programe importante.

O altă filă deosebită îi revine Orchestrei de Muzică Populară „Folclor", care realizează programe impozante cu o avalanşă de melodii vechi, răscolitoare, oferite de dinastiile de muzicieni înrudite cu formaţia dirijată de maestrul Petre Neamţu. Dumnealui de fiecare dată, alături de nume consacrate, aduce în scenă şi nume noi. Maestrul Petre Neamţu, împreună cu Orchestra „Folclor", intenţionează să organizeze în Stagiunea curentă un abonament muzical „Prezintă Orchestra"Folclor".

Debutul Stagiunii curente la Filarmonică este marcat de evenimente inedite, concertele dedicate jubileului de 80 de ani de la naşterea marelui violonist, dirijor, actor Serghei Lunchevici:„Vioara ce-a urcat la cer" din cadrul Festivalului „Regina Vioară", realizat de Orchestra Simfonică a Filarmonicii condusă de maestrul Vasile Goia, şi „Suflet din sufletul lumii", susţinut de Orchestra „Folclor".

Urmărind programul Stagiunii curente se evidenţiază preocuparea pentru diversificarea repertorială şi efortul organizatoric substanţial întru satifacerea necesităţilor spirituale ale spectatorului.

CONCURSUL INTERNAŢIONAL DE CANTO ACADEMIC

„Alexei Stârcea"
la cea de-a VIII-a ediţie

Alexei Stârcea - compozitor, interpret, pedagog, Artist Emerit al Republicii Moldova, este o figură marcantă a culturii muzicale autohtone. Creaţia lui ocupă un loc important în cultura muzicală. A lăsat o moştenire creatoare multilaterală, fiind unul dintre compozitorii care au pus bazele operei naţionale şi care a contribuit la dezvoltarea muzicii camerale. Alexei Stârcea este autorul operei moldoveneşti „Balada eroică", a pieselor vocal-simfonice, a creaţiilor instrumentale, corale şi vocale. Datorită talentului său şi timbrului vocal deosebit, Alexei Stârcea a intrat în istorie şi ca interpret, prestaţiile căruia impresionau prin melodicitate şi tehnică impecabilă.

S-a născut la 17 februarie 1919 la Chişinău. În anii 1937-1942 urmează Facultatea de Drept la Universitatea din Bucureşti şi, mai apoi, studiază canto la Academia Regală de Muzică şi Artă Dramatică de

și camerale pentru elevi și studenți, activitate organizată din an în an pentru copiii din școlile, liceele, universitățile și academiile de cultură generală. Viitorii profesori și juriști, medici și economiști se simt minunat în ambianța sonoră a orchestrei simfonice, camerale, a corului, soliștilor vocali și instrumentiști, mai ales că, fiecare reprezentație este prezentată și comentată de muzicologul Irina Martîniuc, care într-o manieră degajată și accesibilă încearcă să familiarizeze publicul cu arta muzicală veritabilă și de calitate. Recunoaștem că o facem cu un scop bine determinat – de a crește un public pregătit pentru sălile de concerte și spectacole. Această problemă este una vitală pentru mai multe instituții de cultură, inclusiv și pentru Filarmonica Națională. Tendința publicului de a merge la concerte de muzică clasică, de a savura muzică bună a demonstrat-o frecvența sporită la concertele din cadrul Festivalului Internațional Serghei Rahmaninov „*Vocaliza de toamnă*" . Concepția unui asemenea festival „monografic" este o continuare a ideii Festivalului Internațional "Beethovenissimo". A fost o satisfacție imensă să avem sălile pline nouă seri la rând, spectacolele cuprinzând toate genurile de muzică abordate de eminentul compozitor: muzică simfonică, de operă, camerală, vocală, instrumentală. Raimonda Șeinfeld, Ghintaras Janusevicius, Vadim Zaplecinîi, Gabriel Croitoru sunt doar cateva nume de referință ale acestui Festival.

A devenit tradițional pentru Filarmonica Națională și Festivalul Internațional de Piano Duo „Strugure de Chihlimbar", inițiat de către soliștii Filarmonicii – duetul de pianiști Anatolie Lapicus și Iurie Mahovici, ultima ediție fiind absolut specială dedicată jubileului de 20 de ani al duetului cu participarea mai multor duete: A. Lapicus – Iu.Mahovici; Natalia Gromova, Valeriu Borovikov (Belarus) Edward si Anna Luiza Turgeon (SUA), precum și a soliștilor T. Costiuc, V. Luncașu-Popovschi, S. Pilipețchi, A. Otean, L. Șolomei, I. Timofti, A. Digore ș.a., CCA „Doina", Corul de Cameră, conduse de către Ilona Stepan.

Colectivul Filarmonicii naționale este mereu în căutarea noilor forme de activitate. Astfel a apărut Concursul Internațional de Dirijat Simfonic, scopul căruia este promovarea valorilor artistice și a tinerelor talente, intercalarea diverselor culturi muzicale prin intermediul dirijorilor din întreaga lume, oportunitați pentru spectator și instituție: produs artistic de calitate, cunoașterea diverselor școli dirijorale și componistice, integrarea în circuitul cultural european.

Diversificarea genurilor muzicale este un alt aspect al activitatii Filarmonicii. Festivalul Internațional de saxofon „Sax Story", prezintă o interesantă alternare de tradiție și modern, menită sa promoveze muzica instrumentală profesională în rândul publicului de toate vârstele. In cele trei zile de saxofon, publicul se bucura de un program muzical divers – creații din muzica academică, jazz, muzica latino-americană, muzica spaniolă tradițională, muzica ușoară.

În același context poate fi menționat și abonamentul în domeniul muzicii ușoare „Cântați cu noi" - spectacol, sută la suta live, prezentat de formația „Millenium".

Susținem importante idei, proiecte realizate în colaborare cu mai multe structuri internaționale (Studio de Opera Luxembourg, Filarmonica din Cluj-Napoca, Teatrul Mare, Minsk) sunt Opera „Tristan și Izolda" de R.Wagner (soliștii Kiara Sealy, Fabrice Coulon, Carlo Migy, Marcus Mitschke Dirijor Radu Pantea) și meditația asupra unei Balade din Țara Oașului „La Buciugul Mirelui"de D.Variu, (dirijor M.Agafița) cu participarea CCA „Doina" ansamblului „Fluieraș" ansamblului de chitariști, actorului Ovidiu Crișan (România), solistului Călin Corai (vioară).

O altă direcție de activitate pe care ne-o propunem este promovarea tinerelor talente promițătoare ale țării noastre, care oriunde ar participa la concursuri, obțin cele mai importante premii și trofee. Dorindu-le să-i cunoască mai multă lume, le oferim o posibilitate în plus de a-și încerca forțele și capacitățile pe o scenă profesionistă. În acest context, menționăm că în fiecare stagiune concertistică la Filarmonică se organizează câte un concert simfonic cu implicarea celor patru instituții de învățământ de profil muzical din Republică: Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice, Colegiul de Muzică „Șt.Neaga" , Liceele de Muzică „C.Porumbescu" și „S.Rahmaninov". În spectacolele muzicale de calitate își dau concursul cei mai buni elevi și studenți, demni de a evolua împreună cu orchestra simfonică.

Filarmonica Națională a inițiat și Festivalul Muzical al Laureaților Concursurilor Internaționale „Tinerii pentru Moldova" , scopul căruia este promovarea și valorificarea potențialului artistic al tinerei generații . Publicul filarmonicii a avut fericita ocazie să savureze strălucite prestații ale

tina Naforniță, Ilian Gârneț, Alexandra Conunov, Corina Golomoz și alții. Am putea spune că, prin aceste nume, Moldova devine mult mai cunoscută… Cum credeți, ce șanse de afirmare are muzica clasică în Republica Moldova?

S.C: Mă bucur foarte mult atât pentru succesele concetățenilor noștri care au reușit să se realizeze în străinătate, să cucerească scenele internationale, cât și pentru țara noastră în general. Grație lor prezența Republicii Moldova în presa internațională deja nu se reduce la "cea mai săracă țară din Europa" sau la "exportatoare" de alte "vicii". Dacă dați în căutare în internet "Moldova", vedeți că tot mai des apare într-un context cu Dinu Tamazlâcaru, care a ajuns la Staatsballet din Berlin, cu tânăra și frumoasa Valentina Naforniță, ajunsă la Opera de la Viena, cu virtuoșii de la "Concertino", care au cucerit inimile germanilor, austriecilor, francezilor, dar și multe alte trupe și interpreți care duc faima țării în Europa și în lume. Deci, ajungem a fi cunoscuți prin oameni și evenimente pozitive și frumoase... Consider că destinul și cariera acestor oameni constituie un exemplu foarte bun și demn de urmat pentru alți tineri, care astfel ajung să se convingă că talentul, perseverența, perfecționarea personală permanent, se soldează până la urmă cu succes. Iar acest lucru este valabil, în primul rind, pentru artă și pentru oamenii de artă.

— Ce proiecte noi, susținute de BC "Moldova Agroindbank" SA, urmează?

S.C: Moldova Agroindbank este o bancă cu tradiții - tradiții în businessul bancar, tradiții în proiecte sociale. Sunt programe și parteneriate pe care le realizăm deja mai bine de 10-20 de ani, inclusiv proiectele fundației "Clipa Siderală", Programele "Burse de Merit" și "Bure suplimnetare pentru tineri", Festivalul "Două Inimi Gemene", Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, activitățile Hospice Angelus și multe altele. Vom rămâne fideli acestor activități. Totodată, așa precum mereu identificăm noi soluții bancare, inteligente, în deservirea clienților și în relațiile cu partenerii, așa ne remodelăm an de an dialogul social. Lansăm noi inițiative, aderăm la noi proiecte, le perfecționăm pe cele existente… Cert însă rămîne un singur lucru: generozitatea este virtutea celor tari, iar puterea stă în noi!

— Ce ați dori să le spuneți muzicienilor din Republica Moldova de Ziua Internațională a Muzicii?

S.C: Seniorilor muzicii naționale le doresc apreciere durabilă, fericire și viață îndelungată; artiștilor care actualmente sunt activi pe scena națională sau internațională - realizări noi, săli pline și cât mai des să-i vedem pe scenele din Chișinău, iar celor care își doresc să ajungă muzicieni de succes și au visuri mari, și modele demne de urmat, le urez să le fie într-un ceas bun!

— Domnule Președinte, Vă aducem sincere mulțumiri pentru timpul acordat și Vă dorim, pentru viitor, cât mai multe succese și realizări valoroase.

S.C: Vă mulțumesc și eu.

Interviu realizat de Leonid Gorceac,
prim-vicepreședinte al Uinunii Muzicienilor din Moldova, Om Emerit.

Crâmpee din activitatea Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici"

Însuși cuvântul „filarmonică" ne obligă și ne indică scopul și direcția activității de cultivare și răspândire a culturii muzicale prin concerte, recitaluri, spectacole de muzică etc., etc.

Sala polivalenta a Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici" permite prezentarea în scenă a celor mai variate genuri muzicale: de la cel academic la spectacole și concerte pentru copii, festivaluri, concursuri etc. Astfel încercăm să atragem un public divers - de la cei mai micuți la cei mai în vârstă spectatori și prin aceste programe considerăm că reușim să le dezmierdăm sufletul cu producție artistică de calitate tuturor celor dornici de a pătrunde în tainele artei muzicale profesioniste.

Ramânem fideli frumoasei tradiții de abonamente simfonice

MUZICA ȘI MATEMATICA
se regăsesc în fiecare din noi…

Interviu cu dl **Serghei CEBOTARI**,
Președintele Comitetului de Conducere BC „Moldova Agroindbank" S.A.

— Domnule Președinte, BC "Moldova Agroindbank" S.A, pe care o conduceți cu onoare , având o poziție impozantă atât în Republica Moldova, cât și peste hotarele ei, înregistrată fiind în Registrul Internațional al Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, susține material mai multe proiecte - educaționale, civice, comunitare, sociale, etc. Totodată, remarcăm că muzicii îi rezervați un loc deosebit. Aveți un sentiment aparte pentru muzică sau există și alte argumente în favoarea acestor proiecte?

S.C: Responsabilitatea socială corporativă a BC „Moldova Agroindbank" SA se manifestă prin susținerea proiectelor sociale de importanță majoră pentru comunitatea în care activează, pentru țară în ansamblu și pentru cetățeni în parte. Intervenția băncii în soluționarea problemelor comunității deseori este mai mult decât necesară, dar și mai mare este satisfacția noastră morală venită din recunoștința oamenilor ajutați. De aceea, consider că este justificat faptul că Moldova Agroindbank s-a învredinicit de titlul Cea mai responsabilă bancă, în cadrul Concursului Național "Marca comercială a anului 2013". Și în continuare banca noastră intenționează a fi cel mai activ actor social, intervenind unde îi este așteptat ajutorul, căci anume acesta este rolul unui business social responsabil. Iar cultura, odată ce reprezintă identitatea națiunii, se bucură și se va bucura de o atenție prioritară din partea MAIB. Astfel ne aducem aportul atât la dezvoltarea culturii, a susținerii oamenilor de artă, cât și în promovarea imaginii Republicii Moldova pe plan extern.

— Sper să fi urmărit afișul Festivalului "Maria Bieșu"? Ați avut posibilitatea să frecventați unele spectacole? Ce impresii sau ce preferințe aveți (referitor la afiș, interpreți) acum, după Festival?

S.C: Festivalul, an de an, ne bucură cu interpreți valoroși, care au o prestație excepțională, aducînd pe scenele Teatrului de Oreră și Balet, a Sălii cu Orgă - spectacole din opere celebre ale muzicii clasice universale. Iată și în acest an repertoriul a inclus asemenea perle ale operei clasice, precum *Traviata*, *Lacul Lebedelor*, *Carmen*, *Don Quijote*, *Dama de Pică*, etc. Au răsunat vocile interpreților de opera cunoscuți din Moldova, Franța, Germania, Rusia, Ucraina, Spania, România, care au adunat un public numeros. Eu, bunăoară, consider că a fost o ediție foarte reușită, ceea ce a demonstrat odată în plus că festivalul a devenit unul dintre cele mai selecte evenimente din viața culturală a capitalei.

— Care din genurile muzicii Vă sunt mai aprope de suflet – muzica clasică, opera, muzica populară, muzica ușoară, baletul?

S.C: Specificul activității mele dictează un anumit mod de viață, destul de auster de altfel, ceea ce, spre regret, lasă foarte puțin spațiu pentru lirism. Marele matematician britanez James Joseph Sylvester a spus că "matematica este muzica rațiunii"… Împărtășesc remarca! Deși cred că toate genurile de muzică, pe care le-ați nominalizat, într-o măsură mai mare sau mica, la fel ca și matematica, se regăsesc în fiecare din noi…

— Domnule Președinte, pentru unul din rolurile principale din spectacolul "Lacul Lebedelor" a fost invitat maestrul Dinu Tamazlâcaru, absolventul Școlii de balet din Moldova, actualmente prim-solist la Staatsballet din Berlin. Trebuie de menționat că dumnealui, în pofida orarului foarte încărcat, cu o deosebită plăcere a acceptat invitația și a făcut tot posibilul pentru a fi cu noi. Exemple asemănătoare, când tinerii noștri muzicieni, interpreți devin vedete peste hotare și acolo unde sunt își desfășoară cu success activitatea de bază, avem mai multe: Valen-

lumea interioară înaltă, elegantă a îndrăgostitului Riccardo, domina prin inflexiuni tandre, ademenitoare apoi, pe parcurs, prin cele durute, tragice, dar pline de demnitatea inimii care iubește. Tensiunea clasică a liniei de subiect, calitățile profesionale individuale ale protagoniștilor au fost răsplătite cu aplauze, ovații, buchete de flori... Spectacolul ar fi o altă culme calitativă în repertoriul festivalier, dar foarte important este recunoaștem că toate spectacolele au fost de o aleasă ținută scenică și valorică, iar spectatorii au frecventat cu fidelitate și au umplut până la refuz sala!

De menționat că nivelul foarte înalt al ediției a XXII-a a Festivalului a fost diriguit de Ministerul Culturii (Monica Babuc), de Uniunea Muzicienilor (președinte Aurelian Dănilă) și susținut greul lui, ca de obicei, de deosebita Trupă a Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu" (director general Ion Grosu), de a sa Orchestră Simfonică. Printre înalții oaspeți și participanți – dirijorul Alexandru Samoilă a reprezentat Ucraina, mezzo-soprana Agunda Kulaeva și tenorul August Amonov, Rusia, soprana Olga Perrier, Franța, tenorul Giorgi Meladze, Spania, dirijorul Gheorghe Stanciu, România... Și soliștii Operei noastre: soprana Elena Gherman, solista de balet Anastasia Homițcaia, baritonul Boris Materinco, soprana Rodica Picireanu, baritonul Petru Racoviță, soprana Irina Vinogradova... Trupa de balet și Corul Operei, precum și Echipa Organizatorilor.

...Este, se pare, prima ediție când spectatorii și prietenii festivalului puteau intra în teatru, pășind pe râvnitul covor roșu al Premiilor Internaționale! Loja Direcției a primit, ca de obicei, jurnaliști, gazde, oaspeți. Ca și rândul nouă de la parter, unde au fost văzute distinse personalități și gazde, cum ar fi ex-ministrul Ion Ungureanu, artistul plastic Iurie Matei, maestrul Andrei Tamazlâcaru etc. O colecție de de ii s-a perindat la fiecare spectacol acolo sus, în lojă, onorând în calitatea-i de piesă de vestimentație de sărbătoare deosebitul eveniment. Și concurând, într-un fel, la Festivalul fierbinte la propriu și la figurat, cu *detalii* parfumate ca decolteul îndrăzneț, tăietura adâncă a fustei, stofele lucioase și ușoare, pantofii de gală decupați, evantaiul – și sunt accente profund estivale atunci când nu sunt drapate cu eșarfe, șaluri sau mantii!

A plecat în istorie ediția de mare valoare a atât de iubitului eveniment în prima lună de toamnă! S-a împletit, în mod firesc, cu Salonul Internațional de Carte, ediția a XXIII-a, de la Biblioteca Națională, cu Congresul Mondial al Eminescologilor – și ne amintim că marea Maria Bieșu a iubit cu sinceritate romanțele neamului în sânul căruia s-a născut, a acordat o mare și constantă atenție interpretării romanțelor pe versuri de Mihai Eminescu. De remarcat că impresionantul Festival de Operă și Balet „Maria Bieșu" a devenit, iată, o veritabilă Academie de Arte Frumoase, născută, zidită și consolidată de-a lung de ediții, în scena căruia oaspeții lui de valoare și trupa excepțională își demonstrează potențialul artistic, de cele mai multe ori de unicat, face schimb de experiență, leagă prietenii și trainice, edificatoare colaborări, festival care ne-a „adus în Europa" încă de la debutu-i.

E ceea ce și-a dorit, de fapt, regretata și irepetabila Maria Bieșu.

Elena TAMAZLÂCARU

Mult Stimată Doamnă,
GALINA BUINOVSCHI

Ne face o deosebită plăcere să Vă adresăm cele mai sincere felicitări cu prilejul decernării Premiului Național în domeniul culturii.

Cu această ocazie, primiți dovada deosebitei noastre admirații pentru talentul artistic incontestabil al Domniilor Voastre, devotamentul față de scenă și dragostea nemărginită pentru tot ce este frumos.

Fiecare zi din viață să Vă ofere oportunități de noi bucurii și împliniri pe măsura așteptărilor.

Vă dorim să păstrați mereu viu spiritul creativității, multă sănătate, realizări frumoase în ac-

Mult Stimate Domn,
DUMITRU BLAJINU

tivitatea nobilă de promovare a culturii, fericire și multe bucurii alături de cei dragi!

Cu deosebită considerație,
Uniunea Muzicienilor
din Moldova

Câteva accente la Festivalul de Operă și Balet „Maria Bieșu”

Unul dintre ele ar consta în faptul că în acest an ediția a XXII-a a festivalului titular a avut un motto neanunțat: „Niciodată toamna nu fu mai frumoasă...”! Incredibila perioadă estivală a îmbrățișat evenimentul de importanță europeană de excepție, incluzând repertoriu și participanți de excepție și ei – oaspeți și gazde. Afișierul a invitat spectatorul la adevărate seri de operă și balet, iubind și murind alături de protagoniști în „Traviata” de G. Verdi, „Carmen” de G. Bizet, „Turandot” de G. Puccini, „Bal Mascat” de G. Verdi și „Dama de Pică” de P.I. Ceaikovski, cealaltă... jumătate a repertoriului festivalier fiind susținută de eleganța și parfumul mișcării în pași de balet, cum ar fi „Lacul lebedelor” de P.I. Ceaikovski, „Gizelle” de A. Adam, „Don Quijote” de L. Minkus.

Deschiderea oficială a fost prefațată de ministrul Culturii Monica Babuc și prim-ministrul Iurie Leancă, sub egida căruia și s-a desfășurat Festivalul, susținută cu brio de spectacolul „Traviata”. Cele trei excepționale voci din distribuția soliștilor – soprana Mariana Bulicanu (Violetta Valeri), tenorul Igor Țurcanu (Alfredo Germont) și baritonul Vladimir Dragoș (Giorgio Germont), urmați în alte roluri de Liliana Lavric, Valeriu Cojocaru, Viorel Zgardan, Anastasia Apreutesii, Vladimir Zaklikovski, Vitalie Cebotari , Gheorghe Barbanoi, precum și dirijorul Mircea Holiartoc din România, au menținut înaltele cote interpretative ale capodoperei verdiene cu premiere, absolută la 6 martie 1853 la Veneția, 12 octombrie 1962, la Chișinău și, tot aici, premiera versiunii curente – la 30 decembrie 1978.

Baletul „Lacul lebedelor” a readus pe meleaguri natale pe Dinu Tamazlâcaru și pe ucraineanca Iana Salenko, născută la Kiev și cu studii la Donețk, ambii soliști ai Teatrului de Operă și Balet din Berlin. Acest tandem a adus în scenă un alt nivel al baletului, poate în premieră la Chișinău. Astfel Odetta – Odillia și Prințul Siegfried au oferit, concomitent, și un original master class pentru viitorii balerini, care reacționau cu aplauze, ovații și strigăte de bucurie la momentele-cheie de înalt sau superior pilotaj – iar în Marea Artă notele acute sau grave, inflexiunile, pașii de dans zboară la mare altitudine împreună cu interpreții și spectatorii... Evoluarea unuia dintre cei mai expresivi balerini din lume – solistică, în ansamblu și în duet cu egala ca valoare a sa parteneră, a fost una de zile mari și de mare prestație, excepțională... Au completat feeria din scenă: Mihai Cersac, Eugeniu Tcaci, Svetlana Ivanenco, Dorian Cernolev, mulțimea de prezențe și nume în distribuția spectacolului-poveste, cum ar fi dansatorii din „pas-de-trois”, „lebedele mici”, „lebedele mari”, „miresele”, în dansurile spaniol, napolitan, ungar, polonez și de dirijorul Alexei Baklan din Ucraina, care dansa la pupitru!!!

...S-a întâmplat să dau prioritate baletului pe parcursul ediției recente. Așadar, „Giselle”: la pupitrul dirijoral fiind Victor Ploskina – așa, cu *a* final, își scrie numele renumitul dirijor din Belarus; în distribuție i-am admirat pe soții Cristina (Giselle) și Alexei Terentiev (prințul Albert), pe pădurarul Hans (Alexandru Bălan), îndrăgostit de fata sărmană din opera titulară... Duetul de aur, cum sunt apreciați soții Terentiev, a fost acompaniat de colegii, tot de aur, din trupă: Tamara Tiurina, Dorian Cernolev, Svetlana Ivanenco, Dumitru Lisitcenco... Și evoluarea lor, tradițional, se bucură de înaltă apreciere în inima spectatorului – și subliniem că soliștii-oaspeți și soliștii-gazde sunt posesori a celor mai înalte distincții și premii internaționale, câștigate la concursuri de specialitate în diferite colțuri ale lumii, pe scene importante, unde arta și prestația este apreciată la justa ei valoare.

Nivelul constant înalt al școlii naționale de balet este susținut și în „Don Quijote”. Oaspeții din Ucraina, Maria Poliudova (Quiteria) și Vladimir Statnâi (Basilio), precum și Dorian Cernolev (Don Quijote) și Eugeniu Tcaci (Sanchio Panza), un alt original și excepțional duet, au reușit să ne inspire suflul epocii și să ne... teleporteze în acțiunea celebrului roman a celebrului Cervantes! Și toate astea și cu ajutorul scenografiei și costumelor, respectiv, Veaceslav Ocunev și Irina Press!

Opera „Bal mascat” a triumfat prin contribuția excepțională a gazdelor scenei festivaliere prin distribuție de acasă, cum ar veni: tenorul Mihai Munteanu în rolul înflăcăratului îndrăgostit Riccardo, soprana Ghiulnara Răileanu, Amelia, baritonul Vladimir Dragoș, în rolul soțului ofensat Renato... Tatiana Busuioc, Valeriu Cojocaru, Viorel Zgardan, Mariana Bulicanu, Ivan Cvasniuc, Anatol Arcea, Iurie Stamati, dirijorul Nicolae Dohotaru... Ținuta minunată, excepțională învăluia

„Muzica - ultimul cuvânt al artei”

sau: Cum am trăi fără muzică?...

Ceva mă face să cred că muzica a fost prima Mare Lucrare divină. Din armonia răspândită în Univers a fost apoi plămădit Cuvântul. Dovadă e faptul că muzica nu are nevoie de tălmăcire, nu are nevoie de explicație. Ea își are graiul și limbajul propriu, depășind orice limită, orice spațiu, orice frontieră lingvistică. Esența ei e cosmică, de aceea e percepută de oricine și poate fi pe înțelesul oricui (cine are urechi să audă!).

Izvorâtă din înalturi, muzica rămâne a fi intangibilă, forța ei însă, revărsată peste lume, atinge cele mai adânci și mai invizibile strune ale sufletului uman. Ea e întrupată în aerul aspirat de fibrele omenirii. Țara muzicii e sufletul! Muzica exprimă cele mai sensibile sentimente, e ca un fior fluidic ce pătrunde în ființă făcând-o să vibreze la unison cu universul. Hărăziții de Creator cu o receptivitate mult prea rafinată, înregistrează mesajul sonor coborâtor de sus ca o ploaie siderală, strecurându-se în oceanul agitat, turbulent al lumii.

Descoperind sunetele și adunându-le, precum se adună perlele înghițite de scoici – lucrare destul de dificilă și responsabilă!, aleșii – culegători de perle sonore, le transmit dându-le o formulă accesibilă pentru toate urechile (și pentru cele afone). Aceștia sunt compozitorii. Adevărați culegători de perle divine ce plutesc în univers. Pescuindu-le, ei le dăruiesc oamenilor. Astfel se nasc marile creații. În dependență de talentul și de perseverența, dar mai ales de consacrarea creatorilor.

*Muzica e dragoste. Dragoste de viață, care alină durere și mângâie tăceri și suferințe, fascinează auzul și deșteaptă simțirea, adoarme așteptarea și renaște bucuria... **„Nu pot cuprinde spiritul muzicii altfel decât în iubire**”, spunea Wagner. Așa e! Vai de cel care nu are muzică în suflet, care nu percepe muzica, care nu acceptă forța ei. „**Omul care nu are muzică într-însul/ Și nu-i mișcat de armonia sunetelor blânde, / E capabil de trădare, perfidii și stricăciuni**...*

(W. Shakespeare).

Ferice de acei care și-au trăit viața în lumea mirifică a muzicii, au căutat refugiu în universu-i. Ei, cu siguranță, au cunoscut o altă dimensiune a lucrurilor și au văzut chipul frumos, sublim al lumii, partea bună a vieții. Marii compozitori. Marii artiști... Să ne bucurăm de roadele lor, să-i ocrotim, astfel exprimându-ne recunoștința.

*În Neamul nostru s-au născut mari muzicieni: Enescu, Porumbescu, Doga... Voci unice, inconfundabile – toate purtând sfântul nume **Maria:** Maria Cibotari, Maria Tănase, Maria Bieșu, Maria Drăgan... Prin muzica minunată creată și interpretată de aleșii neamului am ajuns la sufletul Lumii. Îmi amintesc cât de inspirat îmi vorbea Maria Bieșu despre muzică, mult mai altfel decât atunci când vorbea despre lucruri comune, mirene. M-au mișcat până la lacrimi mărturisirile ei, când îi frunzăream biografia. Iar afirmația: **„Muzica se egalează cu zborul. Poate când omului i s-au tăiat aripile i-a fost dată muzica...”** am considerat-o frază profetică.*

*De aceea și cred că, născută fiind ca un dar pentru omul care avea să fie și el creat de Suflarea Divină, muzica ar fi și ultimul semn al dispariției noastre ca ființe umane. Atâta timp cât există această forță care inspiră echilibru, candoare și armonie, omenirea va dăinui. Or, cum a spus același Wagner**: „Muzica nu poate înceta niciodată să fie cea mai înaltă și cea mai eliberatoare dintre arte...”.** Ca într-un dialog virtual, atemporal, Heine, completând spusa marelui compozitor prin vorbele**: „Muzica este poate ultimul cuvânt al artei, așa precum moartea este ultimul cuvânt al vieții...”***

Ceva – cineva din lăuntrul meu, mă face să fiu categoric împotriva Zilei Limbii Române, precum și a Zilei Muzicii. De ce n-ar fi să li se sărbătorească prezența în viețile noastre în toată ziua? Dar altceva – un altul din sufletul meu cu voce consolatoare, îmi șoptește: e bine, e foarte bine ca, în una din zile – clipe ale Timpului!, să ne gândim la ceva mai mult ca oricând. Iar în cazul muzicii– de ziua ei!, să ne întrebăm: Am putea trăi fără muzică?...

***Claudia Partole**, scriitoare*

Publicaţie îngrijită de Leonid Gorceac,
prim-vicepreşedinte al UMM,
Claudia Partole, scriitoare.

Uniunea Muzicienilor din Moldova

UNIVERS MUZICAL

„Cine şi prin ce ar putea însufleţi
o naţiune întreagă, dacă nu prin muzică...”
Gavriil Musicescu

Publicaţie a Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova